

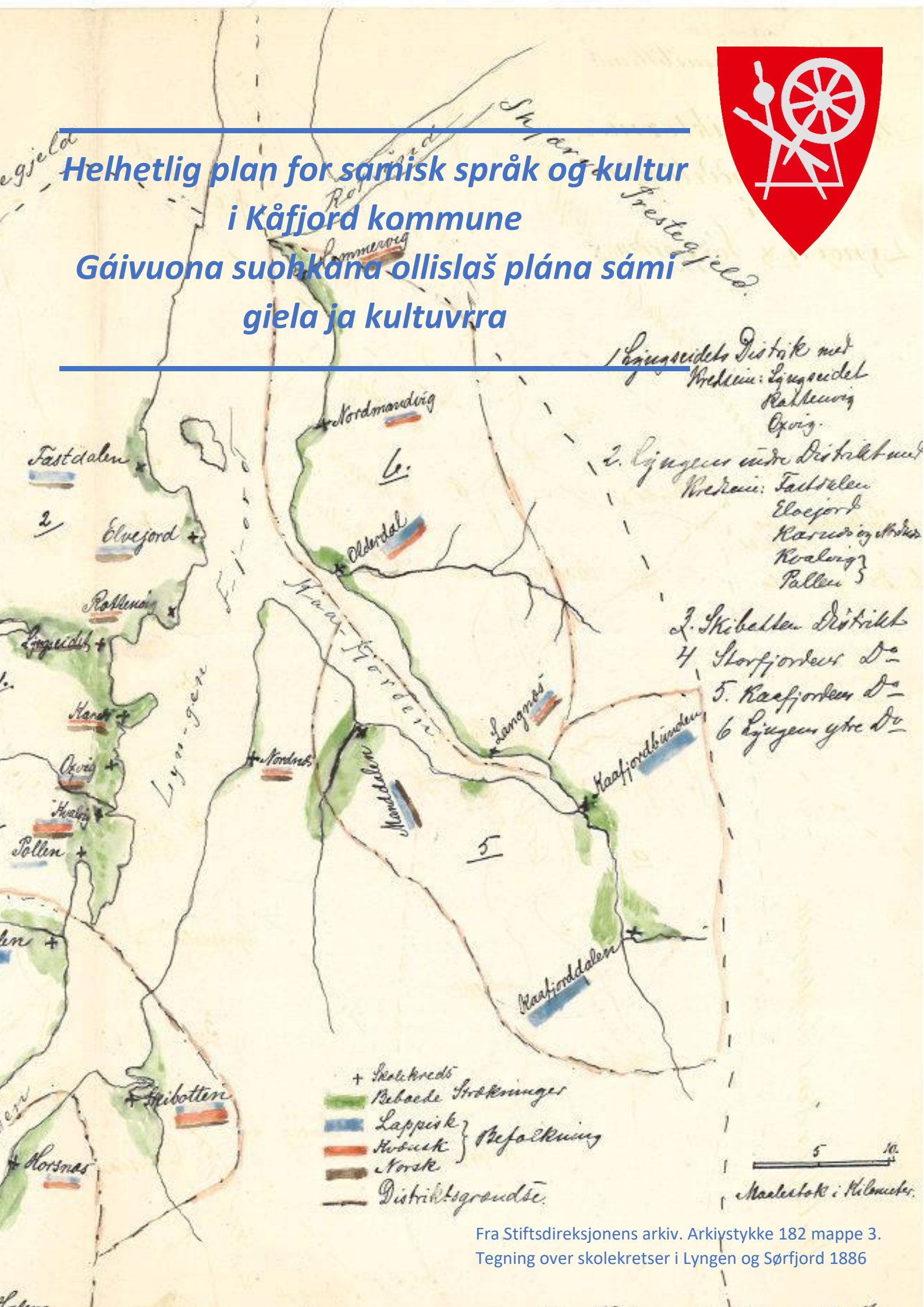
Gáivuona suohkan Kåfjord kommune Kaivuonon komuuni

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK
OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA SÁMEGIELA JA
KULTUVRRA OLLISLAŠ PLÁNA

**Helhetlig plan for samisk språk og kultur
i Kåfjord kommune**

**Gáivuona suohkana ollislaš plána sámi
giela ja kultuvrra**

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning

- 1.1 Bakgrunn for planen
- 1.2 Situasjonsbeskrivelse
- 1.3 Planprosess
- 1.4 Gjennomføring av planen

2.0 Virkemidler

- 2.1 Lovgrunnlag
- 2.2 Stortingsmeldinger, planverk og avtaler
- 2.3 Økonomiske støtteordninger
- 2.4 Giellasiida / Samisk språksenter

3.0 Føringer fra Kåfjord kommune

- 3.1 Kommunalt planverk
- 3.2 Sametinget og Kåfjord kommune

4.0 Handlingsdel

- 4.1 Fokusområder
- 4.2 Kommunal forvaltning
- 4.3 Kompetanseheving, permisjonsordninger og rekruttering
- 4.4 Helse- og omsorgstjenester
- 4.5 Oppvekst
 - 4.5.1 Barnehage
 - 4.5.2 Grunnskole
- 4.6 Kåfjord kulturskole
- 4.7 Kåfjord bibliotek
- 4.8 Fritidsklubb
- 4.9 Annet

Vedlegg:

- Vurdering overordnet tospråklighetsplan 2018-2020
- Evalueringsrapport Samisk språk i Kåfjord. Visjona as 2020.

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for planen

Gáivuona suohkan - Kåfjord kommune – Kaivuonon komuunii har vært en del av forvaltningsområdet for samisk språk siden 1992. Det betyr at kommunen skal synliggjøre samisk språk bla gjennom informasjon, samt tilby et samiskspråklig tjenestetilbud til de av kommunens innbyggere som ber om det. Kåfjord kommune ønsker at samisk språk og kultur skal være synlig og tilgjengelig i våre kommunale virksomheter og i våre lokalsamfunn, også i møte med det offentlige. Det er ikke alltid dette er tilfelle, og det er fortsatt en utfordring å gi et tilfredsstillende tilbud og tjenester som gjenspeiler intensjonene med det lovgrunnlaget som gir rammer til kommunen som tjenesteyter og samfunnsutvikler.

Fremtiden for et levende språk i Kåfjord er avhengig av at våre barn og unge kan tilegne seg samisk språk i barnehage og i grunnskole. Ansatte med samisk språk- og kulturkompetanse er avgjørende for å sikre nødvendig utvikling i barnehage, skole og i kommunal forvaltning. Skjøre språkfaglige miljø må styrkes for å sikre kontinuitet og stabilitet i virksomhetene med det mål å tilby gode offentlige tjenester, også på samisk. Samiskspråklige arenaer og møteplasser, for barn, unge og voksne, må også være en del av tilretteleggingen for å sikre et levedyktig samisk språk i Kåfjord.

Kommunen er den mest sentrale aktøren i arbeidet med å etablere gode rammer for bevaring, styrking og utvikling av samisk språk. Det vil likevel ikke være tilstrekkelig for å sikre samisk språk og kultur i fremtiden. Det er avgjørende at ikke bare Kåfjord kommune, men også innbyggerne selv er bevisst sitt ansvar og sine muligheter i forhold til bruk og utvikling av samisk språk i vår kommune. Det er dermed viktig at alle er med på å skape gode vilkår for videre utvikling og blomstring av samisk språk og kultur i våre lokalsamfunn.

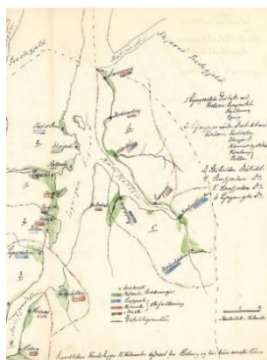
Selv om Kåfjord kommune har vært en del av forvaltningsområdet over en periode på snart 30 år, opplever vi at situasjonen for samisk språk er utfordrende og at samisk språk har tapt terreng i forhold til norsk språk. Som en del av arbeidet med å styrke og utvikle samisk språk og kultur igangsatte Kåfjord kommunestyre en [evaluering av samisk språk i Kåfjord kommune](#).

Evalueringen omfattet virksomhetsområdene (i) kommunal forvaltning, (ii) oppvekst – barnehage og skole og (iii) helse og omsorg. Oppdraget ble tildelt Visjona AS. Arbeidet ble påbegynt i februar 2020 og avslutta med at kommunestyret godkjente evalueringsrapporten 07.12.2020. I vedtaket sa kommunestyret videre at styringsgruppa for evalueringen av samisk språk (Samepolitisk utvalg) gis mandat til å fortsette med utarbeiding av plan for konkretisering av tiltak, samt kostnadsvurdering og videre implementering.

Helhetlig plan for samisk språk og kultur er en videreutvikling av Overordna tospråklighetsplan for 2018-2020 som ble vedtatt i Kåfjord kommunestyre 7.12.2017. Evalueringsrapporten er et grunnlagsdokument for utarbeiding av helhetlig plan, så også Samisk språkplan for barnehage

og grunnskole, og overgangen mellom disse vedtatt i Utvalg for oppvekst og omsorg i møte 28.05.2020, sak 19/20, samt tidligere vedtatt [Overordna tospråklighetsplan 2018 – 2020](#).

1.2 Situasjonsbeskrivelse

En stor del av innbyggerne i Kåfjord kommune har samisk bakgrunn, og mange snakker og/eller forstår samisk. Selv om Kåfjord kommune har vært under forvaltningsområdet for samisk språk siden 1992 er situasjonen for samisk språk svært ulik kommunene i indre Finnmark mht bruken av samisk.

I Kåfjord har språkskifte og kulturell ensretting ført til at samisk har tapt status i forhold til norsk. Norsk har blitt dagligspråket i de fleste hjem og mange har dermed ikke fått mulighet til å delta i den naturlige språkoverføringen i hjemmet. Samtidig er det få arenaer hvor samisk praktiseres. I Kåfjord er det barnehage og skole som legger grunnlaget for opplæring i samisk. I tillegg har Giellasiida en viktig rolle i språkopplæringen lokalt. Samisk språk høres sjeldent i det offentlige rom. Selv om mange voksne har deltatt på kurs/utdanning i samisk språk, er det for mange vanskelig å snakke språket.

Dette bekreftes også i evaluering av samisk språk i Kåfjord som ble gjennomført av Visjona (2020:43): *Denne evalueringen bekrefter at samisk språk synes og høres lite i Kåfjord kommune. Samtidig har flertallet av respondentene som har deltatt i brukerundersøkelsene en positiv holdning til at samisk språk og kultur skal styrkes i Kåfjord.*

Det sies videre i evalueringsrapporten at ved å slå sammen svarene på spørsmål om styrking av samisk språk og kultur for de som har svart innen barnehage, skole, helse/sosial og administrasjon er det høy gjennomsnittscore: *noe som er en viktig, positiv signaleffekt (s.).*

Svak språkkompetanse er en utfordring på alle nivå i den kommunale organisasjon. Dette skaper utfordringer knyttet til å gi et tilfredsstillende tjenestetilbud i tilknytning til Kåfjord som en tospråklig kommune, og som gjenspeiler intensjonene med sameloven. Samtidig kommer det frem i evalueringen at det er en positiv holdning til at samisk språk og kultur styrkes.

Siden Kåfjord kommune kom inn i forvaltningsområdet er det igangsatt og gjennomført mange ulike tiltak for å styrke, utvikle og synliggjøre samisk språk og kultur på mange områder og innenfor de fleste kommunale sektorene.

[Giellasiida / Samisk språksenter](#) har vært og er den viktigste brikken i arbeidet med å tilrettelegge for og gjennomføre tiltak opp mot Kåfjord kommune sin befolkning. Arbeidet som Giellasiida har gjort og fremdeles gjør bidrar til synliggjøring av samisk språk, og er med på å skape samlingspunkter og møteplasser for bruk av samisk språk. Giellasiida har sterk samisk fagkompetanse og utgjør en viktig del av samisk språkopplæring utenfor grunnskolen. Giellasiida har over år bidratt med ulike tiltak, hvor studier i samisk språk til ansatte i Kåfjord

kommune og andre, i samarbeid med Samisk høgskole og Universitetet i Tromsø, har vært en prioritert oppgave.

Giellasiida, alene eller sammen med andre kommunale virksomheter, har også gitt tilbud om forskjellige typer samiskspråklige arenaer og møteplasser til barn og unge som Beivvečivggat, Giellabadji, språkleir eller også prosjekter gjennom film, musikk og duodji. De har vært inne i barnehagene og på Mandalen skole som språkressurs.

Over tospråklighetsmidlenes utviklingsdel og det særskilte barnehagetilskuddet fra Sametinget er det finansiert en 60% språkressurs knytta til barnehagene. Over samme midler har det blitt etablert en ordning med lønnskompensasjon for foresatte til barn i barnehage og i grunnskole som lærer samisk. I tillegg har det vært gjennomført og gjennomføres prosjekter initiert av andre kommunale avdelinger eks. Kåfjord bibliotek og Kåfjord kulturskole.

Positive holdninger til og endra forståelse av samisk språk og kultur i eget lokalsamfunn har bidratt til å synliggjøre, fremme og utvikle det flerkulturelle i kåfjordkulturen. Samisk institusjonsbygging eks. Senter for nordlige folk/Davvi álbmogiid guovddáš, Samisk bibliotekjeneste, Sametinget/Sámediggi, Riddu Riđđu festivála og Giellasiida, og en mer synlig samisk offentlighet gjennom innføringen av sameloven og samisk læreplan, synliggjøring av samisk språk og kultur gjennom samiske flaggdager, samiske stednavnskilt, skilting av offentlige bygg, samiskspråklig nettside og annonsering, markering av samefolkets dag, har ført til at folk har fått en større bevissthet rundt og interesse for eget ståsted og historien om det stedet som de har tilhørighet til.

Samarbeid mellom Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan og andre aktører i kommunen er viktig i arbeidet med å fremme og synliggjøre samisk språk og kultur, og et slikt samarbeid er en forutsetning for videre positiv utvikling av dette feltet i kommunen. Eksempel på dette er samarbeid mellom ulike aktører på Senter for nordlige folk/Davvi álbmogiid guovddáš hvor Giellasiida samarbeider om arrangement knytta til Samisk språkuke i oktober og har initiert Samisk uke i februar. I tillegg støtter Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan på ulike måter opp om bla. Riddu Riđđu festivála, Senter for nordlige folk/Davvi albmogiid guovddáš og Skardalen bygde- og kulturlag.

Alt dette gir Kåfjord kommune muligheter når det gjelder å synliggjøre og utvikle samisk språk og kultur til befolkningen i Kåfjord, og videre utvikle det kommunale tjenestetilbudet. Voksne, både kommunalt ansatte og andre i Kåfjord, har tatt kurs/utdanning i samisk i regi av Giellasiida. Barn, unge og voksne, deltar på de tilbud som Giellasiida, Kåfjord bibliotek og Kåfjord kulturskole tilbyr. Det være seg arenaer som Beivvečivggat, samisk sangstund, samisk aktivitetstund, Stoahkanmiella, Trespråklig eventyrturne, Ole bok prosjektet eller også duodjekafe. Opplæring i og på samisk tilbys i kåfjordskolen, og spesielt på Mandalen skole er det mange som velger samisk språk som del av sin fagkrets.

1.3 Planprosess

.....

1.4 Gjennomføring av planen

Helhetlig plan for samisk språk og kultur skal fremme bruken av samisk i Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan. Målet med planen er å styrke og videreutvikle samisk språk i Kåfjord kommune, ved blant annet å satse på samiskspråklige tiltak for barn og unge, arbeide for å gi kommunens innbyggere tjenester på begge språk i alle av kommunens virksomhetsområder, samt arbeide for å heve statusen på samisk språk. Dette i henhold til [Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold](#) (Sameloven) – kap 3 – Samisk språk.

Dette krever at planen spenner over flere virksomhetsområder eller sektorer, og forutsetter at det er et samarbeid på tvers. Planen vil forplikte kommunens politiske og administrative ledelse, ned til den enkelte ansatte som arbeider i Kåfjord kommune.

Konkrete tiltak i form av aktiviteter innenfor den enkelte virksomhet/avdeling vil ikke inkluderes her. Denne planen skisserer den ytre rammen for aktiviteter og tiltak som initieres og iverksettes. Tiltak og aktiviteter som kommer i forlengelsen av dette er ment å tas inn under tospråklighetsmidlenes utviklingsdel gjennom årlig rullering av Kåfjord kommune sin 3-årige aktivitetsplan.

Formålet med helhetlig plan er å synliggjøre, styrke og utvikle samisk språk og kultur med å definere mål, strategier og tiltak. Disse mål igjen sees opp imot behov knytta til samisk språk, men også samisk kultur, som Kåfjord kommunes avdelinger og sektorer har til enhver tid. Planen skal ha en handlingsdel med konkretisering av tiltak, kostnadsvurdering og beskrivelse av videre gjennomføring.

Planen har en virkeperiode som følger kommunestyrets valgperiode på 4 år. Strategier og tiltak som er nedfelt i plan skal hvert år evalueres i forhold til vedtatte målsettinger for det enkelte virksomhetsområde og sektor. Årlig evaluering og revidering skal gjennomføres av leder for virksomhetsområdet og sektoren. Avvik og endringer i planens målsetting, strategier og tiltak skal grunngis. Samla evaluering for planens målsetting, strategier og tiltaksdel skal legges frem for Samepolitisk utvalg og Kåfjord kommunestyre.

Det må være et mål å sikre at målsetting, strategier og tiltak nedfelt i planen innlemmes i det øvrige kommunale planverk gjennom rullering og revisjon. Da ikke kun som tiltak som skal gjennomføres i en planperiode, men innvevd i overordna rammer og strategier for den enkelte virksomhet og sektor. Dette for å synliggjøre intensjonene med å være en del av

forvaltningsområdet for samisk språk og dermed intensjonene med sameloven om at samiske språk er likeverdige med norsk språk, og videre intensjonen med samelovens kap. 3 - samisk språk. Det blir dermed viktig at kommunens virksomheter og sektorer utarbeider og inkluderer tiltak som omfatter samiske språk og kultur i sine planverk.

Det er også viktig at det er en god og tydelig kopling mellom kommuneplanens samfunnsdel og helhetlig plan for samisk språk og kultur i Kåfjord.

2.0 Virkemidler

2.1 Lovgrunnlag

Utgangspunktet for tospråklighetsplanen er [Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold \(Sameloven\)](#). Her slås det fast i § 1-5 at *samisk og norsk er likeverdige språk som skal være likestilte etter bestemmelsene i kapittel 3*. I lovens kap. 3 – samisk språk, klargjøres det hvordan kommunen skal bruke og synliggjøre samisk språk i den kommunale forvaltningen. Lovens formål stadfester [Grunnlovens § 108](#) som lyder som følger: *Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.*

Sameloven gir kommunens innbyggere individuelle språklige rettigheter i møte med offentlige organ. I det ligger at kommunale retningslinjer, kunngjøringer og skjema også skal være på samisk, rett til svar på samisk, rett til bruk av samisk i helse- og sosialsektoren, rett til individuelle kirkelige tjenester og rett til voksenopplæring i samisk.

[Kommuneloven](#) pålegger kommunen en aktiv informasjonsplikt ovenfor sine innbyggere med hensyn til informasjon om kommunens egen virksomhet.

Det er [barnehageloven](#) som sikrer samiske barns rett til samisk språk og kultur i barnehagen, og regulerer kommunens ansvar for tilrettelegging av barnehagetilbudet. [Forskrift om rammeplanen](#) gir retningslinjer for barnehagens innhold og oppgaver.

Rett til opplæring i/på samisk i grunnskolen og den videregående skole sikres gjennom [opplæringsloven](#) med [forskrift](#). [Læreplanverket Kunnskapsløftet](#) samisk ble innført i 2006 for grunnskolen i Kåfjord.

Retten til å bruke samisk i kontakt med helse- og omsorgssektoren, retten til likeverdig tjenestetilbud og samiske pasienters/brukeres behov for tilrettelagte tjenester reguleres av bla sameloven, [lov om kommunale helse- og omsorgstjenester](#) og [pasient- og brukerrettighetslova](#).

Den offentlige bruken av stedsnavn, saksbehandlingsregler, skrivemåte og bruk av navn i kart, på skilt, i register ol er regulert av [stedsnavnloven](#) med tilhørende forskrift.

Lovgrunnlaget er ikke uttømmende. I tillegg kommer føringer i form av bla retningslinjer, rundskriv og rettleidninger.

2.2 Stortingsmeldinger, Planverk og avtaler

Det er flere stortingsmeldinger, utredninger og planverk som er relevante i denne sammenheng. Noen kan nevnes her:

NASJONALT:

- [NOU 2016:18 Hjertespråket. Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samisk språk](#)
- [Meld.St.31 \(2018-2019\) Samisk språk, kultur og samfunnsliv](#)
- [Meld.St.31 \(2019-2020\) Samisk språk, kultur og samfunnsliv. Digitalisering](#)

SAMETINGET:

- [Giielelutnjeme - Giellalåpptim - Giellalokten](#) – Sametingets helhetlige språkstrategi, vedtatt i desember 2018. Utarbeidet på grunnlag av NOU 2016:18 Hjertespråket.

LOKALT:

- [Overordna tospråklighetsplan 2018-2020](#)
- Samisk språkplan for barnehage og grunnskole, og overgangen mellom disse.
- Midlertidig [samarbeidsavtale](#) med Sametinget om bruken av tospråklighetsmidlene gjeldende fra 2018.

2.3 Økonomiske støtteordninger

NASJONALT:

- Søkerbaserte ordninger til ulike formål.

STATSFORVALTEREN:

- Statstilskudd til opplæring i samisk. Brukes til opplæring av elever i /på samisk. Tilskuddet går direkte til skolene.
- Samiske studiehjemler – videreutdanning i samisk. Målgruppe: Skoler og lærere.

SAMETINGET:

- Tospråklighetstilskudd: Delt i to deler: (i) Basis- og betjeningsdel, (ii) Utviklingsdel
- Tilskudd til samiske språksentra. Delt i to deler: (i) Grunntilskudd, (ii) aktivitetstilskudd.
- Tilskudd til samiske barnehager, samiske avdelinger i norske barnehager og språkressurs i barnehager.
- Søkerbaserte ordninger til ulike formål.

TROMS OG FINNMARK FYLKESKOMMUNE:

- Samiske språksentre – grunntilskudd.
- Søkerbaserte ordninger til ulike formål.

2.4 Giellasiida

Giellasiida er den viktigste brikken i arbeidet med å tilrettelege og gjennomføre tiltak for samisk språk og kultur opp mot Kåfjord kommune sin befolkning. Språksenteret er en kommunal avdeling som ble etablert i 1994, og ble etablert for å fremme og utvikle samisk språk og kultur i Kåfjord kommune, med fokus på behov i den kommunale organisasjon – så som:

- Arrangere språkkurs tilpasset behovet i lokalsamfunnet. for opplæring blant kommunalt ansatte
- Bistå med språkfaglig arbeid.
- Oversette og tolke.
- Gi språktilbud til kommunale avdelinger etter behov.
- Delta på arrangement i kommunen.
- Etablere samiske språkarenaer for barn, unge og voksne.
- Støtte opp om samisktilbudet i barnehage og i grunnskole.
- Bistå lokale lag og foreninger som ønsker å bruke samisk ved arrangement og lignende.

Som nevnt tidligere har språkskifte og kulturell ensretting ført til at samisk har tapt status i forhold til norsk, og norsk har dermed blitt dagligspråket i de fleste hjem. Mange har dermed ikke har fått mulighet til å lære seg samisk i sitt hjemmemiljø. Dette har ført til at samisk språk ikke er et komplett og samfunnsbærende språk i Kåfjord. Dette forholdet trekkes også frem i NOU 2016:18 Hjertespråket. Dette betyr at Giellasiida i sine kurstilbud og annen type virksomhet tar utgangspunkt i å tilrettelegge for og vil prioritere innbyggere i Kåfjord som ønsker å lære seg samisk

Giellasiida sitt hovedfokus er å arrangere språkkurs for voksne på ulike nivå og etablere samiskspråklige arenaer tilpasset ulike aldersgrupper.

Giellasiida skal være et undervisnings- og kompetansesenter for Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan, det sjøsamiske området spesielt og det samiske området i Norge og Sápmi generelt.

3.0 Føringer fra Kåfjord kommune

3.1 Kommunalt planverk

Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan sin visjon for kåfjordsamfunnet er nedfelt i [Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2027](#) (k.sak 46/15, 04.09.15), og sier at: *Kåfjord kommune skal være et livskraftig og levende samfunn som gir innbyggerne trygghet for et godt livsløp som bygger på vår egen kultur og tradisjon.*

Visjonen på hva vi ønsker for kåfjordsamfunnet kan ytterligere konkretiseres gjennom målsettingen som har fulgt oss siden Kåfjord kom med i forvaltningsområdet for samisk språk, og som vi anser å være like relevant i dag: *Vår lokale flerkulturelle arv skal ivaretas og videreutvikles i all kommunal virksomhet. For å få dette til må man fremme kunnskapen om og interesse for lokal kultur, og den samiske kulturen som en del av den lokale kulturen. En levende samisk kultur og et levende samisk språk i Kåfjord er med på å styrke samisk kultur og språk som helhet.*

For at samisk språk skal kunne utvikles og være levedyktig, trenger man flere arenaer hvor det er naturlig å bruke samisk. Slike arenaer må det også være innenfor den kommunale forvaltningen. For at samisk språk skal være likeverdig med norsk språk, må samisk brukes og være en synlig del av den kommunale forvaltningen.

Lederplattformen i Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan (orienteringssak Adm.utv. 08.12.2014) er grunnlagt på følgende visjon: *kor ALT er mulig. ALT står for grunnverdiene ANSVAR: stå for det vi gjør og våge å ta avgjørelser, LOJALITET: følge opp politiske vedtak og planer, være oppriktig, skape et positivt omdømme og TILLIT: la handling følge ord og vise åpenhet.*

Overordna målsetting for Kåfjord kommune som tjenesteyter og samfunnsutvikler er nedfelt i **Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2027 (s.6):**

Overordna mål			
Samfunnsutvikling	Brukere/tjenester	Organisasjon/medarbeidere	Økonomi
Sikre ønsket og bærekraftig samfunnsutvikling	Utvikle kommunens rolle som god og effektiv velferdsprodusent	Sikre at kommunen har en god arbeidsgiverrolle med et godt fagmiljø og kompetente medarbeidere	Sikre at kommunen har en sunn og bærekraftig økonomi

Under målsettinger knytta til samfunnsutvikling (s. 8) er det spesifisert følgende om hva Kåfjord kommune skal gjøre for å - *løfte fram og synliggjøre vår kultur herunder samisk/kvensk språk/kultur og næring:*

- *Med utgangspunkt i de fortrinn vårt flerkulturelle samfunn gir oss, ivareta og videreutvikle samisk og kvensk språk og kultur.*
- *Bruke lokale samiske og kvenske navn på gater, veier, steder og bygninger.*
- *Øke forståelsen for at flyktingens kultur er et positivt tilskudd til vår flerkulturelle kommune.*
- *Med kulturkommunen som fokusområde utmeisle strategier for stimulering av mangfold i kunst- og kulturliv.*
- *Stimulere til at flere etablerer seg innenfor tradisjonelle sjøsamiske og kvenske næringer/næringskombinasjoner/kulturnæringer.*

Ett fokusområde som er nedfelt i **Overordna strategisk kompetanseplan 2012-2016** (k.sak 10/12, 27.02.2012) er *ivaretagelse av den flerspråklige kommunen* (s. 6) hvor det sies at – *Kåfjord er en flerspråklig kommune med rike kulturtradisjoner. For å kunne yte tjenester som avspeiler dette, er det behov for å styrke språk- og kulturkompetanse innenfor alle kommunens ansvarsområder* (s.8).

Helse- og sosialsektorens samlede tjenestetilbud, nedfelt i **Strategisk plan for helse og omsorg fram mot 2023** (HOO sak 3/13 - 16.01.2013, K-sak 6/13 – 25.02.2013) baserer seg på et overordnet mål som er formulert slik: *Innbyggerne i Kåfjord skal ha mulighet til størst mulig grad av egenmestring som gir trygghet og god livskvalitet. Det vil si at i all behandling og pleie skal vektlegges at brukerne deltar så langt det er mulig og selv tar ansvar for egen utvikling. Egenmestring er viktig for å kunne opprettholde livskvaliteten. Innbyggerne skal ha trygghet for liv og helse når de trenger det. Spesielt skal brukere og pårørende være trygg på at de får den helsehjelpen og omsorgen de har behov for når de selv ikke kan bidra.*

Strategisk oppvekstplan for Kåfjord mot 2025 (k.sak 20/15, 19.06.15) skal bidra til føringer for kommunens arbeid på oppvekstområdet mot 2025. Oppvekstplanen er et styrings- og utviklingsverktøy, og er overbyggende for andre temaplaner som angår oppvekstmiljø og oppvekstvilkår (s.3). Det sies videre at (s.7) at: *Det vil være nødvendig å lage flere konkrete delplaner og handlingsplaner med tydeligere måloppnåelser. Dette arbeidet vil følges opp i samarbeid med elever, foreldre, og ansatte i kommunen.*

Bakgrunnen for planen er (s. 3): *Å sikre trygge og gode oppvekst- og levekår for barn og unge, er blant de viktigste oppgavene i samfunnet vårt. Foreldre er de viktigste i ett barns liv. Samtidig har vi alle ett felles ansvar for barns oppvekst, der vi kan bidra til at barn utvikler ett godt selvbilde og at deres drømmer går i oppfyllelse. En helhetlig og samordnet oppvekstpolitikk hvor barn og unge opplever identitetsbygging og livskvalitet i et likeverdig barnehage-skole-helse-omsorgs- og kulturtilbud er av stor betydning for grunnmuren i et livslangt læringsløp, og et godt liv som voksen.*

Planen har flere målområder og i tilknytning til strategien om å skape tilhørighet til kåfjordsamfunnet (s.14) sies det bla.: Pkt 1.5.1. *Bli kjent med egen kultur og historiske hendelser (...)*, Pkt. 1.5.8 *Få kjennskap og kunnskap om lokalt duodji/håndtverk og lokale mattradisjoner (...)*, Pkt. 1.5.9 *Bli kjent med egen dialekt, samisk og kvensk språk.*

Knytta til strategien om rekruttering og sikring av flerspråklig opplæring sies følgende (s.15):
Pkt 1.8.1 *Rekruttere samisk og kvensktalende ansatte*, samt Pkt 1.8.2 *Legge til rette for utdanning/videreutdanning i samisk og kvensk språk og kultur for våre ansatte*. Det pekes på i Pkt 3.2.1 (s. 20) at det er en utfordring å rekruttere samisktalende personell, og et tiltak knyttet opp mot dette er å *videreføre samarbeidet med samisk høyskole om praksisstudenter*.

[Vedtekter for de kommunale barnehagene i Kåfjord](#) (HOO 19.10.2017, sak 32/17) sier at: *Barnehagene skal være formidlere (formidlere: adm. korrigerer) av den lokale kulturen som i Kåfjord bygger på norsk, samisk, kvensk og finsk språk- og kulturarv*.

Kåfjord kommunestyre vedtok 24.06.2019, sak 27/19, at: *Fossen barnehage blir en samisk barnehage*. I vedtakets pkt. 2 ble det videre vedtatt at: *Det utarbeides en kompetanseplan for å sikre og rekruttere personell med samisk språk- og kulturkompetanse. Dette for å oppnå målene i rammeplan for barnehagen*.

Instruks for kommunens hjemmeside (ledermøte 23.01.2017) sier at kommunens nettside er et viktig verktøy for å spre informasjon om kommunens egen virksomhet. Videre sies det: *Formålet med kommunens internettside er å kunne gi informasjon, og ha god dialog med kommunens innbyggere, besøkende og ansatte. Den skal til enhver tid være oppdatert (...)*. Målet med nettsiden er at den skal (...) *fungere som informasjonsportal og oppslagsverk for innbyggere, saksbehandlere og sentralbordansatte*.

Retningslinjer for Kåfjord kommune sine nettsider (Adm.utv. 24.01.2014) sier at *fast tekst på kommunens hjemmeside skal være på samisk og norsk. Det samme gjelder faner, underfaner, snarveier m.m. Dette gjelder også lokalt utformede skjemaer, retningslinjer m.m.*

Artikler skal oversettes fortløpende, så langt det er kapasitet. Alle artikler skal finnes både på norsk- og samiskspråklig side. Dette for å sikre lik informasjon. Samisk språksenter har et særlig ansvar for oversetting av tekst til samisk.

Rutinebeskrivelse (ledermøte 15.11.2020) for oversetting av tekst til samisk på kommunen sine hjemmesider og i sosiale medier er utarbeidet.

Retningslinjer for markering av Samefolkets dag er utarbeidet og godkjent (ledermøte 12.01.2018).

3.2. Sametinget og Kåfjord kommune

Sametinget/Sámediggi bevilger årlig midler til kommunene slik at de på best mulig måte kan gjennomføre samelovens språkregler. Formålet med tospråkligsmidlene er å bevare, styrke, fremme og utvikle bruken av samisk språk i offentlig sammenheng.

Sametinget/Sámediggi og Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan inngikk i 2018 en [midlertidig samarbeidsavtale](#) om bruken av tospråkligsmidler. Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan rapporterer årlig til Sametinget/Sámediggi om bruken av tospråkligsmidler og avlegger regnskap for dette. Det utarbeides en treårig aktivitetsplan for samisk språk. Rapport og regnskap for aktivitetsplanen behandles av Samepolitisk utvalg og refereres til formannskapet og kommunestyret.

4.0 Handlingsdel

Målsetting – Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan

Tiltak for vitalisering av samisk språk i Kåfjord må sees i et flerårig perspektiv. Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan skal aktivt satse på å synliggjøre, å styrke og å utvikle samisk språk og kultur i kommunen. Målet er å bygge opp samisk språk- og kulturkompetanse i alle deler av kommunens virksomheter.

4.1 Fokusområder

I tillegg til arbeidet med å oppfylle intensjonene i sameloven, vil Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan ha fokus i planperioden på (i) barn og unge, (ii) samarbeid og (iii) bevisstgjøring. Fokusområdene knyttes spesielt opp mot midlertidig samarbeidsavtale med Sametinget/Sámediggi og tospråklighetsmidlenes utviklingsdel.

- **Barn og unge**

Barn og unges oppvekstvilkår er av spesielt stor betydning fordi de er morgendagens språkbrukere og kulturbærere. Formidling av og opplæring i samisk språk og kulturkunnskap i barnehage og i grunnskole er avgjørende faktorer for vitalisering og styrking av identitet, språk og tilhørighet til eget lokalsamfunn. Det er også viktig med samiskspråklige arenaer utenfor barnehage og skole.

- **Samarbeid med lag, foreninger og andre aktører**

Kåfjord kommune klarer ikke alene å skape gode oppvekstvilkår for videreutvikling og blomstring av samisk språk og kultur i våre lokalsamfunn. Samarbeid med lokale aktører er en forutsetning for å styrke og utvikle samisk språk og kultur i Kåfjord.

- **Bevisstgjøre, synliggjøre og ansvarliggjøre**

Samisk språk må både sees og høres i den offentlige forvaltning, så vel som i våre lokalsamfunn. Det betinger at det arbeides med å etablere positive holdninger til å synliggjøre og å bruke samisk språk. Alle ansatte i Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan har ansvar for å ivareta, synliggjøre og fremme samisk språk og kultur i sine virksomheter. Det er et ledelsesansvar å se til at det etableres gode rammer og retningslinjer for dette.

4.2 Kommunal forvaltning

Målsetting – kommunal forvaltning

Samisk språk skal sees og høre i den offentlige kommunale forvaltningen. Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan skal aktivt arbeide for å skape gode holdninger og bevisstgjøre ansatte.

Det skal arbeides aktivt for å etablere samiskspråklige arenaer, samt øke samiskspråklig kompetanse i forvaltningen.

I denne delen av handlingsplan knyttes tiltak opp mot sameloven kap. 3 – samisk språk. Dette er tiltak som i stor grad allerede gjennomføres. Noen tiltak er nye, noen tiltak er korrigert fra tidligere i henhold til endringer som er kommet i løpet av siste 4 år, mens de fleste av disse er tiltak som gjenspeiler intensjon med sameloven.

Selv om mange av disse tiltakene allerede gjennomføres, er det likevel viktig at disse også synliggjøres i denne planen. Dette fordi dette er tiltak som hele kommuneorganisasjonen skal forholde seg til og har et ansvar for blir gjennomført på best mulig måte.

Evalueringsrapporten fra Visjona slår fast at Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan tilfredsstillter i stor grad de formelle kravene i samelovens kap. 3 (s. 43), det er likevel viktig å ha en påminnelse om hvilke oppgaver og plikter som er pålagt Kåfjord gjennom å være en kommune innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Synliggjøring er også viktig for å øke bevisstheten rundt de forpliktelser det igjen innebærer hos den kommunale ledelse og øvrige ansatte som i stor grad skal gjennomføre tiltakene.

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

Tiltak	Ansvarlig	Kostnadsestimat
<p>Kommunens navn Navnet på kommunen er Gáivuona suohkan – Kåfjord kommune– Kaivuonon komuuni (Kongelig resolusjon av 4.2.1994 og 15.04.2016).</p> <p>I kommunens sentralbord skal det svares med den samiske, norske og kvenske navneformen.</p>	<p>Avdelingsleder servicekontoret</p>	<p>Innenfor budsjett.</p>
<p>Samiskspråklig ressursperson, kontorsted Kåfjord rådhus Samiskspråklig ressursperson med kontorsted Kåfjord rådhus. Det skal legges til rette for at samisk språk synliggjøres og gis mulighet til å praktiseres i ulike situasjoner og på ulike arenaer, både i det daglige virke og ved ulike arrangement.</p> <p>Denne skal bestå av: 40% - språkfaglig arbeid og 60% - språkressurs i kommunale virksomheter</p>	<p>Avdelingsleder servicekontoret Kommunalsjef drift og utvikling</p>	<p>Lønn/sosiale kostnader, 40 %: 300 000</p> <p>Ansvar 436 – tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel.</p> <p>Lønn/sosiale kostander: 60 %: 400 000</p> <p>Ansvar 435 – tospråklighetsmidlenes språkutviklingsdel</p>
<p>Synliggjøring av samisk språk i politiske møter I politiske møter (styret og utvalg), i tillegg til Kåfjord ungdomsråd, skal det ønskes velkommen også på samisk.</p>	<p>Ordfører Utvalgsledere Leder i Kåfjord ungdomsråd</p>	<p>Innenfor budsjett.</p>
<p>Tolking Alle kommunestyremøter skal tolkes norsk/samisk, samisk/norsk.</p>	<p>Avdelingsleder servicekontor Teknisk tjeneste: IT Språkkonsulent</p>	<p>Kjøp av tjenester – Interactio (10 møter): 45 000</p> <p>Tolking, 2 tolker: 70 000 (7 møter).</p> <p>Ansvar 436 – tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel.</p> <p>Administrasjon, intern teknisk support: Innenfor budsjett / Ansvar 436 - tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel</p>

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVVRA

<p>Flagging Det skal flagges med samisk flagg ved kommunale bygninger:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 06.02. Samenes nasjonaldag - 09.08. FN's internasjonale dag for verdens urbefolkninger. - 09.10. Det norske sametingets grunnleggingsdag. - 15.11. Isak Saba sin fødselsdag 1875 - 19.11. Elsa Laula Renberg sin fødselsdag 1877 - Valgdager ved Sametinget (Stortingsvalg). <p>Ordføreren gir fullmakt til å bestemme flagging ved andre festlige anledninger på grunnlag av de lokale omstendighetene ved arrangementet (f.sak 84/97).</p> <p>Norsk flagg har høyest prioritet. Når norsk flaggdag og en samisk flaggdag faller sammen, flagges det med norsk flagg der hvor det bare finnes en flaggstang.</p>	<p>Kommunalsjef drift og utvikling Byggforvalter</p>	<p>Ordinære hverdager: á 1 000 x 6 – 6 000</p> <p>Helgedager: Overtidstillegg</p> <p>Øvrige flaggdager: Ansvar 660 – Kåfjord rådhus.</p> <p>Samefolkets dag: á 1 000: Olderdalen og Manddalen skoler, Helsetunet.</p> <p>Budsjett: Innenfor eget budsjett.</p>
<p>Skilting av kommunale bygg: Alle kommunale bygg skal skiltes på samisk og norsk (k.sak 113/94).</p> <p>Hovedskilt på kommunale bygg skal også skiltes på kvensk (f.sak 76/14).</p>	<p>Kommunalsjef drift og utvikling Byggforvalter</p>	<p>Innenfor eget budsjett.</p> <p>Ved oppføring av nye bygg/utviding av eksisterende bygg inkluderes kostnaden i prosjektet.</p>
<p>Stedsnavn: Kommunen følger opp at Statens vegvesen og Troms og Finnmark fylkeskommune skiltes bygdene langs statlige- og fylkeskommunale veier med norsk, samisk og kvensk navneform, der hvor det finnes.</p> <p>Langs kommunale veier, sørger kommunen for samme praksis (k.sak 113/94).</p> <p>Bygdene og grendene skal skiltes med vedtatte navn. Dette omfatter også kvensk navneform. I hovedsak omfatter dette grender hvor det allerede er skilta (f.sak 76/14).</p> <p>Det skal arbeides for skilting av flere grendenavn, og gjennom det få synliggjort og gjort kjent flere stedsnavn i Kåfjord.</p> <p>Det skal arbeides for at flerspråklig skilting, så som bygder, grender og andre stedsnavn (parkering, utsiktspunkt ol) skal inngå som en del av skiltplanleggingen for veiprojekt i statlig- og fylkeskommunal regi.</p>	<p>Ordfører Kommunalsjef drift og utvikling Konsulent for samisk språk og kultur.</p>	<p>Statlige veier: Statens vegvesen</p> <p>Fylkesveier: Troms og Finnmark fylkeskommune</p> <p>Kommunale veier: Høring- og kunngjøring: kr. 15 000 ansvar 436.</p> <p>– tospråklichetsmidlenes basis- og betjeningsdel</p> <p>Skilting langs kommunale veier: Ansvar 640 - kommunale veier</p>
<p>Flerspråklige veiadressenavn I dag er det ikke anledning til å bruke veiadressenavn på flere språk.</p>	<p>Ordfører</p>	<p>Innenfor budsjett.</p>

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

<p>Kåfjord kommune skal fortsatt arbeide for å få endret lovverket slik at det blir anledning til å bruke flerspråklige veiadressenavn, jfr. k.sak 25/16 og F.sak 61/20.</p>		
<p>Øversetting av regler, kunngjøring, skjema og selvbetjeningsløsnings</p> <p>Som hovedregel skal all informasjon fra kommunen som særleg retter seg mot hele eller deler av den samiske befolkning, være både på norsk og samisk (samelovens § 3-2).</p> <p>Lokalt utformede skjemaer med tilhørende retningslinjer, informasjonsfoldere osv skal være både på norsk og samisk.</p> <p>KF-skjema som brukes av kommunen skal også oversettes til samisk. Gjerne i samarbeid med andre kommuner i språkforvaltningsområdet.</p> <p>Helhetlig plan for samisk språk og kultur i Kåfjord og kommuneplanens samfunnsdel skal være på norsk og samisk. Når det gjelder andre planer og pressemeldinger gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle.</p> <p>Den enkelte etat/virksomhet er selv ansvarlig for oversetting til samisk. Giellasiida/konsulent for samisk språk og kultur kan kontaktes ved behov for bistand.</p>	<p>Kommunalsjef for de enkelte områder</p> <p>Virksomhetsledere</p> <p>Den enkelte ansatte som har et ansvar for informasjon.</p> <p>Samisk språkkonsulent</p>	<p>Ekstern oversetting: 100 000</p> <p>Ansvar 436 – tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel</p> <p>Intern oversetting: Ansvar 437. – Giellasiida.</p> <p>Giellasiida får overført midler fra ansvar 436. – tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel</p>
<p>Rett til svar på samisk:</p> <p>Muntlige og skriftlige henvendelser på samisk, besvares på samisk (samelovens § 3-3).</p>	<p>Kommunalsjef for de enkelte områder</p> <p>Virksomhetsledere.</p>	<p>Oversetting og svar knytta til skriftlige henvendelser.</p> <p>Ekstern oversetting/tolk: 10 000</p> <p>Ansvar 436. – tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel.</p> <p>Ansvar 437. – Giellasiida. Giellasiida får overført midler fra ansvar 436. - tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel.</p>
<p>Annonsering og kunngjøring:</p> <p>Skal skje både på norsk og samisk (samelovens § 3-2). Det annonseres på norsk i norskspråklige aviser, og på samisk i samiskspråklige aviser og i lokalaviser.</p>	<p>Kommunalsjef for de enkelte områder</p> <p>Virksomhetsledere</p>	<p>Annonsering og kunngjøring: 140 000</p> <p>Ansvar 436 –</p>

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

Den enkelte etat/virksomhet er selv ansvarlig for oversetting til samisk. Giellasiida/konsulent for samisk språk og kultur kan kontaktes ved behov for bistand.	Den enkelte ansatte som har et ansvar for annonsering.	tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel
Gratisabonnement – befolkningen i Kåfjord Kommunen deler ut 100 gratisabonnement på samiskspråklig avis til de av kommunens befolkning som ønsker det (f.sak 36/95).	Språkkonsulent	Abonnement: 60 000 Ansvar 436 – tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel
Kommunens hjemmesider: På kommunens hjemmeside skal fast tekst være både på samisk og norsk. Det samme gjelder faner, underfaner, snarveier m.m. Dette gjelder også lokalt utformede skjemaer, retningslinjer m.m. Artikler skal oversettes fortløpende, så langt det er kapasitet. Alle artikler skal finnes både på norsk- og samiskspråklig side. Dette for å sikre lik informasjon. Rutinebeskrivelse er etablert. Giellasiida har et særlig ansvar for oversetting av tekst til samisk. Den enkelte etat/avdeling er selv ansvarlig for oversetting til samisk. Giellasiida/Samisk språksenter og konsulent for samisk språk og kultur kan kontaktes ved behov for bistand.	Kommunalsjef for de enkelte områder Virksomhetsledere.	Ekstern oversetting: 30 000 Ansvar 436. – tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel Ansvar 437. – Giellasiida/Samisk språksenter. Giellasiida får overført midler fra ansvar 436 – basis- og betjeningsdel.
Markering av Samenes nasjonaldag Samenes nasjonaldag 06.02. markeres på Kåfjord rådhus etter vedtatte retningslinjer.	Avdelingsleder servicekontoret Språkkonsulent	Arrangement: 10 000 Ansvar 436. – tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel.
Kulturarrangement Kulturarrangement i regi av Kåfjord kommune skal avspeile den lokale kulturen, også den samiske. Samisk språk skal synliggjøres på informasjon, program ol.	Alle – Kåfjord kommune som arrangør	Innenfor budsjett. Ansvar 436. –basis- og betjeningsdel: oversetting, kunngjøring

4.3 Kompetanseheving, permisjonsordninger og rekruttering

Målsetting: Kompetanseheving, permisjon og rekruttering

Det skal arbeides aktivt for å øke samisk språk- og kulturkompetanse, gjennom kompetanseheving av egne tilsatte og rekruttering av samiskspråklig nøkkelpersonell. Dette i alle av Kåfjord kommunes sektorer og avdelinger.

Det er en utfordring i Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan å ivareta rettigheten til at kommunens befolkning også kan henvende seg til kommunen på samisk, både skriftlig og muntlig. Mangelen på samisk språkkompetanse blir spesielt synlig når henvendelsene skjer over telefon eller ved fysisk oppmøte. Dette er fordi mange av kommunens ansatte ikke har kompetanse i samisk språk, eller kun har delkompetanse i samisk.

Brukerundersøkelsen som Visjona utførte i forbindelse med evalueringen bekrefter også at samisk språkkompetanse i administrasjonen blir vurdert som lav av deltakerne i undersøkelsen, og at de dermed har lave forventninger om å bli møtt med samisk i møte med kommuneforvaltningen (s.22). Et resultat av at samisk språk ikke brukes i møte med det offentlige er at språket blir usynliggjort. Når språket ikke synes gjennom bruk i det offentlige kan det være lett å få en forståelse at det ikke er behov for samiskspråklig kompetanse og videre at en ikke er bevisst nok på hva det faktisk vil si å være en del av forvaltningsområdet. Uansatt – alle snakker jo også norsk.

Evalueringen fra Visjona viste også at siden 2005 og frem til i dag har antallet ansatte som har valgt å ta kurs og utdanning i samisk gått ned. Hvorfor det er slik er det ikke gitt et entydig svar på, men det kan pekes på forhold som at en ikke får brukt sin samiskkompetanse i sin arbeidshverdag, behovet for samiskkompetanse på sin arbeidsplass oppleves som lavt, kursdeltakelse oppleves som merbelastende siden det kreves arbeid med faget utover selve undervisningstiden og det er ingen eller liten oppfølging i etterkant av kurs. Flere sier at innsatsen de har lagt ned i opplæringen ikke samsvarer med opplevd nytteeffekt i etterkant (s.15). Det skal heller ikke unntas at ansatte også opplever at kurs/utdanning i samisk språk har en nytteeffekt i sin hverdag, da spesielt innenfor helse og oppvekst.

Det trekkes også frem i egnevalueringene fra alle sektorene som evalueringen tar for seg mangelen på samiskspråklig kompetanse, eller også sårbare kompetansemiljø. Selv om Kåfjord har satt av midler med det formål å gi ansatte permisjon med lønn for å ta kurs og utdanning i samisk språk har det i liten grad bidratt til økt bruk av samisk i de ulike sektorene. Kompetansetillegget som Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan har gitt til ansatte

som har tatt studiepoenggivende kurs, synes heller ikke å ha bidratt til økt bruk av samisk i kommunen. Det er også vanskelig å få rekruttert personell med samiskspråklig kompetanse til ulike stillinger i kommunen.

Mangel på samiskspråklig kompetanse og vansker med å rekruttere samiskspråklig personale, har vært en utfordring siden Kåfjord ble innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk, og dette er ikke en utfordring som kun Kåfjord har. Dette er en utfordring som antakeligvis blir større i årene fremover. Vi ser at det på flere og flere områder etterspørres kompetanse i samisk språk og konkurransen om kvalifisert samiskspråklig personell vil nødvendigvis bli større.

Ulike tiltak har vært iverksatt i Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan for å møte mangelen på samiskspråklig kompetanse: Giellasiida arrangerer kurs i samisk på ulike nivå, i samarbeid med Samisk høgskole og UiT, Norges arktiske universitet. I tillegg har Giellasiida arrangert praktiske språktilbud som språkbad og samisk snakkekurs. Det er i tillegg mulig for at kommunalt ansatte kan hospitere ved en samiskspråklig virksomhet i en annen kommune. Vi har likevel ikke klart å opparbeide oss den kompetansen som har vært nødvendig innenfor samisk språk.

Det er også etablert ulike typer stipendordninger for kommunalt ansatte, men også for andre som er folkeregistrerte i Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan. Eksempler på det siste er språkmotivasjons stipend til elever med samisk i fagkretsen i den videregående skole, utdanningsstøtte til foresatte med barn som har samisk i barnehage og i grunnskole, nærstående til foreldre med demens og andre typer stipend slik som generell utdanningsstøtte og mer spesifikt stipend knytta opp mot barnehagelærer og allmennlærerutdanning.

Når det gjelder det siste pekes det i evalueringsrapporten (s.45) at stipendordningene slik de er utformet i dag er for fragmenterte og tjener ikke sin hensikt i god nok grad. Stipendordningene som sådan bør i sin helhet gjennomgås og en må se på prioritering og organisering av disse slik at de på en bedre måte kan møte de språkutfordringer som Kåfjord har i dag.

Tiltak	Ansvarlig	Kostnadsestimat
Kompetanseplanlegging – samisk språk Det skal foretas en klarlegging samisk språk- og kulturkompetanse i virksomheten. På grunnlag av det utarbeides en kompetanseplan med det formål å sikre samisk språk- og kulturkompetanse, og slik over tid bygge opp kompetansen som avdelingen/virksomheten til enhver tid trenger. Denne skal omfatte virksomheten i sin helhet basert på de behov virksomheten har, samt beskrive hvordan virksomheten legger opp utdanningsløp i samisk språk for den enkelte ansatte.	Kommunalsjef for de enkelte sektorer Avdelingsleder Virksomhetsledere.	Innenfor budsjett.

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVVRA

<p>Kompetanseplanen er grunnlaget å få lønnet permisjon til å delta på kurs/studier/hospitering.</p> <p>En skal også ta hensyn til eksterne ordninger for kompetanseheving i samisk språk som eks. forvaltes av Statsforvalteren i Troms og Finnmark (samiske studiehjemler), og andre eksterne midler som kan brukes til formålet.</p>		
<p>Prioritering av kompetanseheving Følgende prioritering legges til grunn for deltakelse på samiskspråklige kurs/studier/hospitering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samiskspråklig barnehage Fossen 	<p>Virksomhetsledere Språkkonsulent</p>	<p>Innenfor budsjett.</p>
<p>Kommunalt ansatte – kompetanseheving Kommunalt ansatte i fast stilling har rett til permisjon med lønn for delta på kurs/studier/hospitering ved samiskspråklig virksomhet, samt deltakelse på samiskspråklige arenaer som er knytta til språklig oppfølging.</p> <p>Deltakelse betinger bindingstid etter kommunens regelverk.</p> <p>Kommunen dekker lønnsutgiften for den enkelte ansatte, hvor det ikke finnes annen finansiering som eks. studiehjemler bevilget av Statsforvalteren i Troms og Finnmark.</p> <p>Permisjonstiden skal samsvare med Giellasiida sin kursplan for det enkelte studie, og ellers etter det som avtales med den ansattes overordnede.</p> <p>For å sikre kontinuitet i oppbygging av samisk språkkompetanse i den enkelte virksomhet er det et krav om at den ansatte bruker samisk mer og mer aktivt i sin arbeidshverdag etter hvert som de opparbeider seg kompetanse i samisk.</p> <p>Den enkelte virksomhet lager en avtale med kursdeltakeren om hvordan bruke sin ervervede språkkompetanse i sin arbeidshverdag.</p>	<p>Kommunalsjef for de enkelte sektorer Avdelingsleder Virksomhetsledere.</p>	<p>Kompetanseheving: 700 000</p> <p>Ansvar 436 – tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel</p>
<p>Språklig oppfølging av ansatte Sammen med språkplan for den enkelte virksomhet og den enkelte ansatte skal det følges opp med etablering av samiskspråklige arenaer som arrangeres innenfor arbeidstiden som på:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kåfjord rådhus • Kåfjord helsetun • Olderdalen, Birtavarre og Fossen barnehager. <p>Deltakelse på språkarenaene er en del av strategien med å bygge opp samiskspråklig kompetanse ved kommunens avdelinger.</p>	<p>Giellasiida/Samisk språksenter</p>	<p>Språkarenaer: 100 000</p> <p>Ansvar 437 – Giellasiida/Samisk språksenter</p>

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVVRA

<p>Lønnstillegg for kompetanse i samisk Det gis lønnstillegg til ansatte med formal- og realkompetanse i samisk.</p> <p>Normene settes slik:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 60 stp.: 20 000 • 50 stp.: 16 500 • 40 stp.: 13 500 • 30 stp.: 10 000 <p>Real- og morsmålskompetanse samisk: 20 000. Det er et krav at den enkelte gjennomfører språktest.</p> <p>En forutsetning for lønnstillegg er at man aktivt bruker sin samiskspråklige kompetanse i sin arbeidshverdag. Det forutsetter også at ansatte som får kompensasjon for deltakelse på kurs/utdanning mv deltar på samiskspråklige arenaer jfr. Punktet om språklig oppfølging av ansatte.</p> <p>Ansatte som har muntlig og skriftlig formal- og real- og morsmålskompetanse i samisk språk plikter å bruke denne kompetansen i sitt daglige virke.</p> <p>Der hvor det ansettes folk med samiskkompetanse i administrative stillinger/prosjektstillinger, skal denne kompetansen også brukes til å synliggjøre samisk språk innenfor avdelingen/prosjektet.</p>	<p>Kommunalsjef for de enkelte områder</p> <p>Virksomhetsledere.</p>	<p>Kompensasjon: 400 000</p> <p>Innenfor de enkelte virksomhetenes eget budsjett.</p>
<p>Individuell språkplan For å sikre kontinuitet i arbeidet med oppbygging av samisk språkkompetanse for den enkelte ansatte, og kontinuitet i utdanningsløpet, er det et krav at det lages en individuell språkplan.</p> <p>I individuell språkplan vil det være viktig å inkludere den ansatte for å avtale/diskutere hvordan samisk språk kan brukes i arbeidshverdagen, og utdanningsløpet videre.</p>	<p>Kommunalsjef for de enkelte områder</p> <p>Virksomhetsledere</p> <p>Utarbeiding av skjema: Konsulent for samisk språk og kultur</p>	<p>Innenfor budsjett.</p>
<p>Samisk språk og kultur som tema innenfor kommunens enkelte virksomheter Kommunaldirektør har ansvar for at samisk språk og kultur er tema på ett av de årlige møtene i kommunens utvidede ledergruppe.</p> <p>Kommunalsjef og virksomhetsledere har ansvar for å ta opp temaer om samisk språk og kultur innenfor sin virksomhet.</p> <p>Virksomhetsledere har ansvar for å inkludere temaer knytta til samisk språk og kultur i planleggingsdager som virksomheten har.</p>	<p>Kommunedirektør</p> <p>Kommunalsjef</p> <p>Avdelingsleder</p> <p>Virksomhetsledere.</p>	<p>Innenfor budsjett</p>
<p>Informasjon om stipend- og andre støtteordninger Kåfjord kommune utarbeider informasjon om etablerte stipend- og støtteordninger. Informasjonen skal omfatte kommunale, regionale og nasjonale stipend- og</p>	<p>Næringskonsulent</p>	<p>Innenfor t budsjett</p>

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

<p>støtteordninger. Informasjonen legges på kommunes hjemmesider.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informere elever i 10.klasse og avgangselever i videregående skole om muligheten å ta utdanning med samisk i fagkretsen og om eksisterende støtteordninger på lokal, regional og nasjonalt nivå. Utsending – januar. • Informere om jobbmuligheter i Kåfjord. 	<p>Konsulent for samisk språk og kultur</p>	<p>Øvrig: Ansvar 436 – tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel</p>
<p>Deltakelse på arbeids- og utdanningsmesser Kåfjord kommune skal delta aktivt på arbeids- og utdanningsmesser, også på samiske utdanningsinstitusjoner, for også å informere om Kåfjord kommune som tospråklig kommune, rekruttere og knytte til seg kompetanse i samisk språk og kultur.</p>	<p>Kommunedirektør Kommunalsjef innenfor de enkelte sektorer</p>	<p>Innenfor budsjett.</p>
<p>Praksisstudenter Det må arbeides og tilrettelegges (praksisplass, boplass mv) for å få praksisstudenter som har samiskkompetanse fra universitet og høyskoler til Kåfjord.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p>	<p>Innenfor budsjett.</p>
<p>Rekruttering Det lages en plan for rekruttering av personell med samiskspråklig kompetanse.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informere om eksisterende støtteordninger på lokal, regional og nasjonalt nivå. • Sverige og Finland (nordsamisk språkområde) inkluderes i Kåfjord kommunes rekrutteringsstrategi. 	<p>Kommunedirektør Kommunalsjef / avdelingsleder innenfor de enkelte områder</p>	<p>Innenfor budsjett.</p>
<p>Utlysing av stillinger Ved utlysing av stillinger skal kunnskap om samisk språk og kultur inngå som kvalifikasjon i kommunale stillinger. For lederstillinger vil søkere med kunnskap i samisk språk og kultur bli foretrukket. For andre stillinger skal søkere i samisk språk og kultur bli foretrukket under ellers like vilkår. For noen stillinger vil samisk være et absolutt krav. I kommunale samiske institusjoner skal samisk være et absolutt krav. Dersom vedkommende ikke oppfyller kravet til samisk kompetanse skal vedkommende forpliktes til å ta 30 stp. innen 2 år etter tiltredelse.</p>	<p>Kommunedirektør Kommunalsjef / avdelingsleder innenfor de enkelte områder. Lønn/personal</p>	<p>Innenfor budsjett</p>

Støtteordninger i regi av Kåfjord kommune – samisk språk Kåfjord kommune har flere støtteordninger knytta til samisk språk. Etablerte støtteordninger gjennomgås og revideres med det formål å spisse ordningen(e) med tanke på å stimulere til å studere samisk språk og rekruttering av samiskspråklige ansatte i hele den kommunale virksomhet.	Språkkonsulent Kommunalsjef innenfor de enkelte sektorer	Stipend: 300 000 Ansvar 435. – tospråklighets- midlenes språkutviklingsdel
---	---	---

FOTO: ELISABETH JENSSEN

4.4 Helse- og omsorgstjenester

Målsetting: Helse- og omsorgstjenester

Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan skal arbeide for å synliggjøre og utvikle samisk språk og kultur i helse- og omsorgssektoren.

Det skal arbeides aktivt for å etablere samiskspråklige arenaer for ansatte og beboere, samt øke samiskspråklig kompetanse, spesielt på Kåfjord Helsetun/Gáivuona dearvasvuodasiida.

Det er et mål å sikre gode helse- og omsorgstjenester for den samiske befolkningen. Det er derfor viktig at helse- og omsorgstjenesten har kompetanse i samisk språk, men også kunnskaper og forståelse for lokal kultur. Inntil en oppnår god nok samisk kompetanse blant ansatte må det tilrettelegges for bruk av kvalifisert tolk i tjenesten. Dette for å imøtekomme samiske brukers rett til å bli betjent på samisk. Retten til å bruke samisk språk i møte med helse- og omsorgstjenesten må informeres om, også muntlig, ved oppstart av tjeneste.

Det arbeides med en egen plan hvor det legges opp til en større satsing på samisk språk og kultur innen helsesektoren. I dag har Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

etablert samarbeid med Utviklingscenter for sykehjem og Hjemmetjenester (USHT), Troms. Prosjektet avsluttes i 2023. Gjennom prosjektet «Helse og omsorgstjenester til den samiske befolkningen» er det gjennomført ulike prosjekt så som historieseminar, kunnskapsinnhenting gjennom hospitering, synliggjøring av samisk duodji og etablering av duodjirom på helsetunet, arrangement av «sansetur» for eldre. Det er etablert samarbeid med Giellasiida med tanke på å synliggjøre og øke bruken av samisk på sykehjemsavdelingene. Det arrangeres fast 1 gang i måneden samisk/norsk salmesang på Helsetunet, samt at det er etablert en ordning med samisk snakkekontakt, to ganger i måneden.

Av evalueringen fra Visjona går det frem at det er relativt mange ansatte i helse- og sosialsektoren som har delkompetanse i samisk språk. Det er en kunnskap som ikke brukes (s. 50). Ansatte opplever at det er få arenaer hvor en kan praktisere samisk (s. 23). Dette reflekteres også i brukerundersøkelsen hvor samisk språkkompetanse hos ansatte vurderes som lav (s.24).

Helsesenteret trekkes imidlertid frem positivt i det de har samiske aktivitetstilbud med god oppslutning (s. 50).

I legetjenesten er det i dag ansatt en samisktalende fastlege. Noen ansatte har delkompetanse i samisk i legetjenesten og i helsesøstertjenesten.

Tiltak	Ansvarlig	Kostnadsestimat
<p>Helse- og omsorgsplan Samisk språk og kultur må innlemmes og synliggjøres på en tydelig måte i arbeidet med helse- og omsorgsplanen. Dette både i forhold til den ytre rammen for planen og i forhold til ulike temaer/tiltaksområder planen omfatter.</p>	Kommunalsjef for helse og sosial	Innenfor budsjett.
<p>Kompetanseplanlegging – samisk språk Det skal foretas en klarlegging samisk språk- og kulturkompetanse i virksomheten. På grunnlag av det utarbeides en kompetanseplan med det formål å sikre samisk språk- og kulturkompetanse, og slik over tid bygge opp kompetansen som avdelingen/virksomheten til enhver tid trenger. Denne skal omfatte virksomheten i sin helhet basert på de behov virksomheten har, samt beskrive hvordan virksomheten legger opp utdanningsløp i samisk språk for den enkelte ansatte. Kompetanseplanen er grunnlaget å få lønnet permisjon til å delta på kurs/studier/hospitering. En skal også ta hensyn til eksterne ordninger for kompetanseheving i samisk språk som eks. forvaltes av Statsforvalteren i Troms og Finnmark (samiske</p>	Kommunalsjef for hele Virksomhetsledere.	Innenfor budsjett.

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

studiehjemler), og andre eksterne midler som kan brukes til formålet.		
<p>Samisk helsefaglig utdanning</p> <p>Det arbeides for, i samarbeid med Samisk høyskole, å etablere et undervisningsopplegg knyttet til samisk sykepleierutdanning, som gjør at studenter kan kombinere studier med arbeid.</p>	<p>Kommunalsjef helse og omsorg</p> <p>Kommunalsjef oppvekst</p>	Innenfor budsjett.
<p>Synliggjøring av samisk språk og kultur</p> <p>Det skal legges til rette for at samisk språk skal synliggjøres på helsetunet eks. gjennom etablering av samiskspråklige arenaer, oppheng av samiskspråklige plakater og på andre måter synliggjøre samisk språk og kultur, så som:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samisk snakkekontakt, 2x pr. måned • Synliggjøring av samisk duodji • Innkjøp av litteratur, filmer og annet materiale • Materiell til utarbeiding av plakater • Duodjekafer for eldre 	<p>Kommunalsjef for helse og sosial</p> <p>Leder Helsetunet</p>	<p>Tiltak: 200 000</p> <p>Ansvar 435. – tospråklighetsmidlenes språkutviklingsdel og ansvar 437 – Giellasiida/Samisk språksenter, aktivitetstilskudd.</p>
<p>Tilrettelegging for samisk språk for ansatte i helse og omsorg</p> <p>Det skal legges til rette for at samisk språk synliggjøres og gis mulighet til å praktiseres i ulike situasjoner og på ulike arenaer, både i det daglige virke og i ulike arrangement, så som:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Språkarena for ansatte 	<p>Kommunalsjef for helse og sosial</p> <p>Leder Helsetunet</p>	<p>Tiltak: 50 000</p> <p>Ansvar 437 – Giellasiida/Samisk språksenter</p>
<p>Arrangement</p> <p>Ved arrangement på Helsetunet skal samisk språk synliggjøres. Det skal tolkes etter behov. Arrangement kan være så som:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samisk/norsk salmesang, 1 gang pr. måned • Sang- og fortellerstund • Sansetur for eldre 	<p>Kommunalsjef helse</p> <p>Avdelingsleder</p>	<p>Oversetting/tolk: 5 000</p> <p>Ansvar 436. – tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel og ansvar 437 – Giellasiida/Samisk språksenter.</p> <p>Tiltak: 200 000</p> <p>Ansvar 435. – tospråklighetsmidlenes utviklingsdel.</p>

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELLA JA KULTUVRRA

<p>Bruk av tolk – legetjenesten Ved behov for å gjennomføre konsultasjoner på samisk og hvor det ikke er stedlig samiskspråklig personell tilgjengelig, brukes tolk.</p>	<p>Kommunalsjef for helse Kommuneoverlege</p>	<p>Innenfor budsjett.</p>
<p>Informasjon Retten til å bruke samisk språk i møte med helse- og omsorgstjenesten må informeres om, også muntlig, ved oppstart av tjeneste.</p>	<p>Kommunalsjef for hele/virksomhetsleder</p>	<p>Innenfor budsjett.</p>
<p>Oversetting av KF-skjemaer (selvbetjeningsløsning) KF-skjema som brukes av kommunen skal også oversettes til samisk. Gjerne i samarbeid med andre kommuner i språkforvaltningsområdet.</p>	<p>Kommunalsjef helse Samisk språkkonsulent</p>	<p>Inkludert under bolken «Oversetting regler, kunngjøring og skjema»</p>
<p>Synliggjøring Samiskspråklige aviser og annet lesestoff på samisk skal være på kommunens institusjoner og på pauserom.</p>	<p>Kommunalsjef helse Virksomhetsleder</p>	<p>Abonnement: 8 000 Ansvar 436. - tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel.</p>
<p>Informasjon om flerspråklighet – helsestasjon Informasjon skal gis til barnefamilier om to- og flerspråklighet allerede før barnet er født. Foresatte skal informeres om retten til og muligheten for å lære å utvikle samisk språk hos barna.</p>	<p>Kommunalsjef helse Ledende helsesøster</p>	<p>Innenfor budsjett.</p>
<p>Prosjekter Prosjekter kan søkes inkludert i tospråklighetsmidlenes utviklingsdel – 3-årig aktivitetsplan.</p>	<p>Kommunalsjef helse Virksomhetsledere</p>	<p>Ansvar 435. - tospråklighetsmidlene - utviklingsdel</p>

4.5 Oppvekst

UTARBEIDET AV
KJELLAUG
ISAKSEN/GIELLA-
SIIDA

Barnehage og skole er viktige arenaer for å få et levende samisk språk. Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan er en sentral aktør som barnehage- og skoleeier for å legge til rette for at tjenestetilbudet skal være formidlere av lokal kultur, herunder også samisk kultur og språk. Det blir derfor viktig å bruke kulturelementer fra vårt eget område, og ikke bare overta kulturuttrykk fra andre områder. Dette kan også bidra til en mer nyansert forståelse for kulturuttrykk og kulturelle uttrykksformer som vi har i våre lokalsamfunn og i vår region, samt bidra til stolthet og tilhørighet til egen kultur og eget sted.

I Kåfjord har det vært ulike tiltak og prosjekt retta inn mot både ansatte og barn i barnehage og i grunnskole. Kurs og studier i samisk språk i regi av Giellasiida har

vært en prioritert oppgave. Giellasiida, alene eller sammen med andre kommunale virksomheter, har gitt tilbud om ulike typer samiskspråklige arenaer til barn og unge: Beivvečivggat, Giellabadji, språkleir eller også prosjekter gjennom film, musikk og duodji. Giellasiida har også vært inne i barnehagene og på Manndalen skole/Olmmáivákki skuvla som språkressurs. Over utviklingsmidlene og det særskilte barnehagetilskuddet fra Sametinget/Sámediggi er det finansiert en 60% språkressurs som er inne i Olderdalen-, Birtavarre og Fossen barnehage. Over samme midler er det etablert en ordning med lønnskompensasjon for foresatte til barn i barnehage og i grunnskole som lærer samisk.

I evalueringsrapporten fra Visjona trekkes det frem at det er et fåtall av barn i barnehage og i grunnskole som har samisk som hjemmespråk. Det er tilsvarende et fåtall foreldre som har samisk som førstespråk. Utenom barnehage og skole, er det få eller ingen aktive arenaer hvor samisk brukes. Det pekes også på sårbarhet i forhold til språkkompetanse og vansker med å få rekruttert samiskspråklige ansatte.

Som nevnt tilbys det ulike typer språktiltak i barnehage og i grunnskole, hovedsakelig i regi av Giellasiida. Dette gjøres for å avhjelpe situasjon med manglende samiskkompetanse i barnehagene. Det må være et mål at virksomhetene på sikt selv må opparbeide seg samisk språkkompetanse gjennom kompetanseheving av egne ansatte og aktiv rekruttering av personell med samisk språkkompetanse. Spesielt er det viktig at Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi sine ansatte har nødvendig samiskkompetanse slik at samisk språk på sikt blir hovedspråket i barnehagen

4.5.1 Barnehage

Målsetting: Barnehage

Ansatte og barn i Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi skal gradvis lære seg å bruke samisk språk i barnehagen. Formålet er at samisk språk etter hvert blir et funksjonelt andrespråk ved siden av norsk.

Olderdalen barnehage/Dálusvákki mánáidgárdi og Birtavarre barnehage/Biertavári mánáidgárdi: Samisk språk og kultur skal være en synlig del av barnehagehverdagen. Ansatte og barn skal være godt kjent med samisk språk og kultur.

FOTO: OLDERDALEN
BARNEHAGE

I Kåfjord er det tre barnehager. Disse er lokalisert i Olderdalen, Birtavarre og i Manndalen. Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi i Manndalen er vedtatt som en samisk barnehage. I Olderdalen og Birtavarre er arbeidsspråket norsk, men formidling av samisk språk og kultur er en viktig del av barnehagehverdagen. I 2019 ble Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi i Manndalen vedtatt som en samisk barnehage, men også her er arbeidsspråket norsk. Det er ulik

kompetanse blant de ansatte i samisk i barnehagene, også i Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi. Samisk brukes til daglig i ulike situasjoner som når de hilser, ved måltider, påkledning og i samlingsstunder – men, det er et stykke igjen før Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi kan bruke samisk som arbeidsspråk og i kommunikasjon mellom ansatte og barn.

Alle barnehagene i Kåfjord skal ha et godt faglig tilbud knytta til samisk språk og kultur. Det er viktig at tilbudet synliggjøres, styrkes og fornyes gjennom at ansatte og ledere i den enkelte barnehage selv er kompetente pådrivere, spesielt i forhold til formidling med samisk språk.

Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi, som samisk barnehage, er et av de viktigste tiltakene i Kåfjord for å sikre flere samiske språkbrukere og rekruttere elever til første språkklasser i grunnskolen. Det er et mål å styrke og utvikle dette tilbudet. Målet må være å arbeide mot en driftsmodell der samisk brukes som hovedspråk og norsk kun som støttespråk etter behov og i kontakt med foresatte som ikke behersker samisk. Det betinger at barna i Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi gradvis lærer seg å bruke samisk språk i barnehagen, og at samisk språk blir mer og mer synlig både hos barn og ansatte i barnehagen.

Det må derfor arbeides aktivt for å stimulere til kompetanseheving i barnehagene, spesielt i Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi med det mål å styrke samisk språkkompetanse i barnehagene. Det må også arbeides for å styrke de ansatte sin kunnskap om lokal og samisk kultur generelt, samt kunnskap om tospråklighet.

I evalueringsrapporten fra Visjona pekes det på at utfordringen i alle barnehagene er mangel på samiskspråklige ansatte og samiskspråklige pedagoger. Selv om mange har tatt kurs i samisk språk er det en utfordring at det brukes mest norsk mellom ansatte (s. 26/27). Dette gjenspeiles også i brukerundersøkelsen for barnehagene (s.32) hvor mangel på samisk språkkompetanse trekkes frem som en svakhet hos personalet i barnehagene. Det gjør at for å nå et mål om økt bruk av samisk språk i alle kommunens barnehager, må det arbeides mot en sterkere og målretta satsing på kompetanseheving av ansatte og rekruttering. Dette for i størst mulig grad gjøre barnehagene selvgående, også når det gjelder samisk språk.

Det pekes også på at det er liten eller ingen kommunikasjon mellom barnehager og skoler i forbindelse med at barna starter på skolen. Det er heller ikke fokus på at barna som har lært samisk i barnehagen skal fortsette med det på skolen (s.26). Det største frafallet i samisk skjer i overgangen barnehage og grunnskole (s.18). Det sies også at det er relativ stor interesse for at dagens barnehagebarn skal ha samiskopplæring når de begynner på skolen (s. 31). Dette gjelder ikke bare barn i Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi. Når vi samtidig vet at hovedvekten av elevene som har samisk i sin fagkrets er i Manddalen, så indikerer det at det er et potensiale for å øke antallet samiskelever også i Olderdalen.

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVVRA

Tiltak	Ansvarlig	Kostandsestimat
<p>Planarbeid</p> <p>Språk- og kulturplan: Alle barnehager skal ha egen språk- og kulturplan som synliggjør hvordan barnehagen arbeider med samisk språk og kultur.</p> <p>Plan for overgang barnehage – skole, vedtatt HOO 1.02.18, sak 7/18: Samisk språk skal inkluderes og synliggjøres i plan for overgang barnehage – skole. Dette for å sikre og tilrettelegge for at samisk språkopplæring blir videreført i overgangen barnehage – grunnskole</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Barnehagestyrere</p>	<p>Innenfor budsjett</p>
<p>Kompetanseplanlegging – samisk språk</p> <p>Det skal foretas en klarlegging samisk språk- og kulturkompetanse i virksomheten. På grunnlag av det utarbeides en kompetanseplan med det formål å sikre samisk språk- og kulturkompetanse, og slik over tid bygge opp kompetansen som avdelingen/virksomheten til enhver tid trenger. Denne skal omfatte virksomheten i sin helhet basert på de behov virksomheten har, samt beskrive hvordan virksomheten legger opp utdanningsløp i samisk språk for den enkelte ansatte.</p> <p>Kompetanseplanen er grunnlaget å få lønnet permisjon til å delta på kurs/studier/hospitering.</p> <p>En skal også ta hensyn til eksterne ordninger for kompetanseheving i samisk språk som eks. forvaltes av Statsforvalteren i Troms og Finnmark (samiske studiehjemler), og andre eksterne midler som kan brukes til formålet.</p> <p>Vises også til K-sak 27/19 om barnehagestrukturen i Manddalen hvor det ble vedtatt at Fossen barnehage er en samisk barnehage. Videre ble det vedtatt at det skal utarbeides en kompetansehevingsplan for å sikre og rekruttere personell med samisk språk- og kulturkompetanse.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Barnehagestyrere</p>	<p>Innenfor budsjett</p>
<p>Samisk språkkompetanse:</p> <p>Olderdalen barnehage/Dálusvákki mánáidgárdi og Birtavarre barnehage/Biertávári mánáidgárdi: Det er et mål at ansatte er godt kjent med samisk språk og kultur.</p> <p>Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi: Alle faste ansatte skal delta på et utdanningsløp i samisk språk som sikrer et minimumsnivå av samisk språk i barnehagehverdagen. Dette med bakgrunn i at Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi er en samisk barnehage.</p>	<p>Barnehagestyrere</p>	<p>Ansvar 436. – Tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel.</p>

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVVRA

<p>Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi: Samiskspråklige ressurspersoner</p> <p>Samisktilbudet ved barnehagen styrkes. Inntil personalet i barnehagen behersker samisk, rekrutteres språktrenere som ekstra språkressurs for barna og for personalet.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Barnehagestyrer</p>	<p>510 000</p> <p>Ansvar 436. Tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel</p>
<p>Fagdager</p> <p>Det skal tilrettelegges for fagdager innen samisk språk og lokal kultur, så som sang, musikk, drama, kunst og duodji. Fagdagene skal også tilbys til andre av kommunens virksomheter, som oppvekst og helse.</p>	<p>Virksomhetsledere kulturskolen, oppvekst og helse</p> <p>Giellasiida</p>	<p>Lønnsmidler – den enkelte virksomhet.</p> <p>Innhold: 50 000</p> <p>Ansvar 435. Tospråklighetsmidlene – utviklingsdel</p> <p>Ansvar 437. Giellasiida/Samisk språksenter</p>
<p>Pedagogisk personell</p> <p>Det arbeides for, i et samarbeid med Samisk høgskole, å etablere et undervisningsopplegg knyttet til samisk barnehagelærerutdanning som gjør at studenter kan kombinere studier med arbeid.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Kommunalsjef helse og omsorg</p>	<p>Innenfor budsjett</p>
<p>Fossen barnehage/Goržži mánáidgárdi: Måloppnåelse i samisk språk</p> <p>Ved oppstart i barnehagen skal det gjennomføres en samtale med foresatte om måloppnåelse i samisk språk for barnet.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Barnehagestyrere</p>	<p>Innenfor budsjett</p>
<p>Velkomstpakke</p> <p>Det skal deles ut samisk velkomstpakke når barnet begynner i barnehagen som inneholder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samisk sanghefte • Liste over samiske ord og uttrykk i daglig tale • Laminert(e) planser med ord knytta til eks. måltider, påkledning osv. 	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Barnehagestyrere</p> <p>Giellasiida</p>	<p>Innenfor budsjett</p> <p>Ansvar 436. tospråklighetsmidlene - basis- og betjeningsdel</p> <p>Ansvar 437. – Giellasiida/Samisk språksenter</p>
<p>Informasjon – samisk barnehagetilbud</p> <p>Foresatte skal få informasjon om muligheten for et samiskspråklig barnehagetilbud i Kåfjord. Dette gjøres kjent på helsestasjonen og ved valg av barnehage.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Barnehagestyrere</p> <p>Kommunalsjef helse</p>	<p>Innenfor budsjett.</p>

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

	Helsesøster	
<p>Informasjon – samiskopplæring i grunnskolen</p> <p>Ved oppstart i barnehagen skal foresatte gjøres kjent med retten til samiskopplæring i grunnskolen. Informasjonen gis i god tid før oppstart i grunnskolen</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Barnehagestyrere</p>	Innenfor budsjett
<p>Øversetting av KF-skjemaer (selvbetjeningsløsning)</p> <p>KF-skjema som brukes av kommunen skal også oversettes til samisk. Gjerne i samarbeid med andre kommuner i språkforvaltningsområdet.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Samisk språkkonsulent</p>	Inkludert under bolken «Øversetting regler, kunngjøring og skjema»
<p>Prosjekter</p> <p>Prosjekter kan søkes inkludert i tospråklighetsmidlenes utviklingsdel – 3-årig aktivitetsplan.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Barnehagestyrere</p>	Ansvar 435. Tospråklighetsmidlene – språkutviklingsdel

FOTO: GIELLASIDA

4.5.2 Grunnskole

Målsetting: Grunnskole

Det skal arbeides med å styrke samiskopplæringen slik at samisk blir et funksjonelt andre språk ved siden av norsk for elever som tar samisk 1, 2 og 3 i grunnskolen.

Elever ellers skal bli godt kjent med samisk språk og kultur.

Språkarbeid i barnehagen og i grunnskole er en viktig faktor i bevaring og styrking av samisk språk og kultur. Barnehage og skole får en spesiell funksjon når det er slik at disse to institusjonene er så viktige aktører i språkopplæringen i Kåfjord. Det blir dermed viktig at også skolen kan tilby en kvalitetsmessig og velfungerende samiskopplæring slik at flere ønsker å lære seg samisk språk, og som kan bidra til å minske frafallet i faget samisk.

For Kåfjord er det et mål å gi et godt samisktilbud til alle elever som ønsker det i 1.-10.klasse. Dette betinger at vi har nok samisklærere med full språklig og pedagogisk kompetanse, i tillegg til lærere med generell og lokal kultur- og samfunnskompetanse.

I Kåfjord er det to offentlige skoler som er lokalisert i Olderdalen og i Manndalen. I Olderdalen undervises det i samisk 2 og samisk 3. På Manndalen skole/Olmmáivákki skuvla undervises det i samisk 1, samisk 2 og samisk 3.

Det er Manndalen skole/Olmmáivákki skuvla som har størst andel samiskelever. Skoleåret 2020/21 hadde 73% av elevene opplæring i samisk, hvorav 5% hadde samisk som førstespråk. Ved Olderdalen skole/Dálusvákki skuvla var tallet 10%, ingen elever hadde samisk som førstespråk (s. 40). Det kan bemerkes at noen foresatte ga tilbakemelding at de ikke har fått informasjon/tilbud om samisk språkopplæring (s.34). Selv om dette var en liten prosentandel, er det likevel viktig at informasjon om mulighet for opplæring i samisk i grunnskolen når alle foresatte i god tid før barnet begynner på skolen.

Antallet elever med samisk i grunnskolen har økt jevnt siden 2000-tallet. Veksten i antallet elever med samisk er i hovedsak på Manndalen skole/Olmmáivákki skuvla. Erfaring tilsier at om elevene har startet med samisk, har de samisk ut ungdomsskolen (s. 18). Høyt elevtall med samisk i sin fagkrets bekreftes også av antall elever fra Kåfjord i den videregående skole som søker språkmotiveringsstipend, og som har gjennomført grunnskole i Manndalen. Olderdalen skole/Dálusvákki skuvla opplever i størst grad at elever som har samisk, velger bort språket i løpet av skoletiden. Her har kvaliteten på språkopplæringen spilt inn på hvorfor samisk velges bort (s. 33).

Når det gjelder undervisning i førstespråk (samisk 1) gis dette ved Manndalen skole/Olmmáivákki skuvla. Her gis det undervisning på samisk i enkelte fag, men i praktiske fag følger de undervisningen på norsk sammen med resten av trinnet. I brukerundersøkelsen

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVVRA

vrderes lærernes kompetanse som relativt høyt likevel vurderes kvaliteten på opplæringen som relativt lav. Dette kan henge sammen med at antall timer med samiskopplæring oppleves som lavt (s. 37). Flere foresatte etterlyser bruk av samisk språk i praktiske fag i tillegg, og gjennom det få større mengdetrening i samisk (s. 38). Mange elever faller fra opplæring i samisk som førstespråk. Da spiller både det faglige- og det sosiale miljøet inn.

I samisk som andrespråk (samisk 2) skal det undervises i 2 timer pr. uke. Faget skal bidra til at elever blir samiskspråklige. På Olderdalen skole/Dálusvákki skuvla gis det tilbud om utvidet samisk 2 for de som ikke ønsker samisk 1, men med mer samisk enn samisk 3 tilsier. Erfaringer fra Kåfjord og andre kommuner er at timeantallet er for lavt til at samisk blir et funksjonelt språk ved siden av norsk.

Tiltak	Ansvarlig	Kostnadsestimat
<p>Planarbeid</p> <p>Grunnskolene skal ha årsplan som inkluderer og synliggjør hvordan skolen arbeider med samisk språk og kultur.</p> <p>Plan for overgang barnehage - skole: Samisk språk skal inkluderes og synliggjøres i plan for overgang barnehage – skole. Dette for å sikre og tilrettelegge for at samisk språkopplæring blir videreført i overgangen barnehage - grunnskole</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Rektor</p> <p>Barnehagestyrer</p>	Innenfor budsjett
<p>Kompetanseplanlegging – samisk språk</p> <p>Det skal foretas en klarlegging samisk språk- og kulturkompetanse i virksomheten. På grunnlag av det utarbeides en kompetanseplan med det formål å sikre samisk språk- og kulturkompetanse, og slik over tid bygge opp kompetansen som avdelingen/virksomheten til enhver tid trenger. Denne skal omfatte virksomheten i sin helhet basert på de behov virksomheten har, samt beskrive hvordan virksomheten legger opp utdanningsløp i samisk språk for den enkelte ansatte.</p> <p>Kompetanseplanen er grunnlaget å få lønnet permisjon til å delta på kurs/studier/hospitering.</p> <p>En skal også ta hensyn til eksterne ordninger for kompetanseheving i samisk språk som eks. forvaltes av Statsforvalteren i Troms og Finnmark (samiske studiehjemler), og andre eksterne midler som kan brukes til formålet.</p>	Rektor	Innenfor budsjett
<p>Pedagogisk personell</p> <p>Det arbeides for, i et samarbeid med Samisk høgskole, å etablere et undervisningsopplegg knyttet til samisk barnehagelærerutdanning, samisk allmennlærerutdanning og samisk sykepleierutdanning, som gjør at studenter kan kombinere studier med arbeid.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Kommunalsjef helse og omsorg</p>	Innenfor budsjett

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

<p>Undervisning i samisk</p> <p>Det skal arbeides for å utvide grunnskolens 2.språkstilbud slik at en får samisk i flere fag.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst Rektor</p>	<p>Innenfor budsjett</p>
<p>Språkstimulering i samisk</p> <p>Det skal arbeides for å etablere bla. samarbeid med andre samiske skoler, utveksling, språkreiser og språkbad kan være et hjelpemiddel for språkstimulering for alle samiskelever i grunnskolen i Kåfjord.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst Rektor</p>	<p>Innenfor budsjett</p> <p>Ansvar 435. – tospråklighetsmidlenes språkutviklingsdel</p>
<p>Manndalen skole - Ressursskole</p> <p>Det arbeides for å etablere Manndalen skole som samisk ressursskole jfr. NOU 2016:18 – Hjertespråket.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styrke opplæringstilbudet ved at samisk brukes som undervisningsspråk i flere fag • Motivere alle foreldre med barn til å la barna lære seg samisk • Tilrettelegge for språkbad samlinger mellom elever fra flere skoler • I samarbeid med Giellasiida lage et opplegg for alle samiskelever på alle trinn min 2 ganger pr. måned. 	<p>Kommunalsjef oppvekst Rektor</p>	<p>Innenfor budsjett.</p> <p>Tiltak: 100 000 Ansvar 437. Giellasiida/Samisk språksenter - aktivitetstilskudd</p>
<p>Lokal kultur og historie</p> <p>Utvikle lokal kultur og historie i grunnskolen.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst Rektor</p>	<p>Innenfor budsjett</p>
<p>Samarbeid Olderdalen og Manndalen skoler</p> <p>Se på muligheten for samarbeid i samisk som andrespråk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fysiske språkbadssamlinger • Bruk av IT-teknologi 	<p>Kommunalsjef oppvekst Rektor Giellasiida</p>	<p>Innenfor budsjett</p>
<p>Nettverksgruppe/Temasamlinger – samisklærere</p> <p>Se på muligheten for å etablere en nettverksgruppe for samisklærere i grunnskolen. Dette for å stimulere til økt samarbeid mellom samisklærerne i Manndalen og Olderdalen skole.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst Rektor</p>	<p>Lønnsmidler: Manndalen og Olderdalen skoler.</p> <p>Andre kostander: Ansvar 436 – tospråklighetsmidlenes basis- og betjeningsdel.</p>
<p>Fagdager</p> <p>Det skal tilrettelegges for fagdager innen samisk språk og lokal kultur, så som sang, musikk, drama, kunst og duodji. Fagdagene skal også tilbys til andre av kommunens virksomheter, som oppvekst og helse.</p>	<p>Virksomhetsledere kulturskolen, oppvekst og helse Giellasiida</p>	<p>Lønnsmidler – den enkelte virksomhet.</p> <p>Innhold: 50 000</p> <p>Ansvar 435. Tospråklighetsmidlene – språkutviklingsdel</p>

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

		Ansvar 437. Giellasiida/Samisk språksenter
Skolefritidsordningen Det skal arbeides for at samisk språk og kultur synliggjøres og at det tilrettelegges for bruk av samisk språk i skolefritidsordningen.	Kommunalsjef oppvekst Rektor	Innenfor budsjett
Tilskudd til samiskundervisning i grunnskolen Det arbeides med å øke refusjonen kommunen får fra staten slik at de dekker de faktiske utgifter Kåfjord har til undervisning i samisk.	Ordfører Kommunaldirektør Kommunesjef oppvekst	Innenfor budsjett
Øversetting av KF-skjemaer (selvbetjeningsløsning) KF-skjema som brukes av kommunen skal også oversettes til samisk. Gjerne i samarbeid med andre kommuner i språkforvaltningsområdet.	Kommunalsjef oppvekst Samisk språkkonsulent	Inkludert under bolken «Øversetting regler, kunngjøring og skjema»
Prosjekter Prosjekter kan søkes inkludert i tospråklighetsmidlenes utviklingsdel – 3-årig aktivitetetsplan.	Kommunalsjef oppvekst Rektor	Ansvar 435. Tospråklighetsmidlene - språkutviklingsdel

4.6 Kåfjord kulturskole/Gáivuona kulturskuvla

Målsetting: Kåfjord kulturskole/Gáivuona kulturskuvla
Samisk språk og kultur skal være en synlig del av Kåfjord kulturskole/Gáivuona kulturskuvla sin virksomhet og sitt tjenestetilbud. Duodji skal være en del av kulturskolens tilbud.

Ansatte på kulturskolen skal være godt kjent med samisk språk og kultur.

Kulturskolens virksomhet spenner over en rekke fagfelt: visuell kunst, musikk og drama. Tilbudet er organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet ellers. Kulturskolen har over mange år arbeidet med å inkludere samisk språk og kultur i sin virksomhet. Tidligere har «Kunstens uke» vært en viktig formidlingsarena hvor fokuset ofte lå på lokale kunstnere med samisk tilknytning. I de senere år har kulturskolen samarbeidet med andre avdelinger i Kåfjord kommune/Gáivuona suohkan, så som Giellasiida og Kåfjord helsetun/Gáivuona dearvasvuodásiida. Her har samisk språk og kultur hatt en sentral plass.

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

Kåfjord kulturskole/Gáivuona kulturskuvla har ansatte med delkompetanse i samisk språk. Samisk språk høres imidlertid lite i kulturskolens virksomhet.

Tiltak	Ansvarlig	Kostnadsestimat
<p>Planarbeid</p> <p>Samisk språk og kultur skal inngå som en naturlig del av kulturskolens virksomhet. Det skal synliggjøres i kulturskolens planverk og fagplaner hvordan arbeide med, tilrettelegge for og synliggjøre samisk språk og kultur innenfor kulturskolens tjenestetilbud.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Kulturskolerektor</p>	<p>Innenfor budsjett</p>
<p>Duodji</p> <p>Et fagtilbud i duodji skal etableres og være en del av i kulturskolens tilbud.</p>	<p>Kommunalsjef oppvekst</p> <p>Kulturskolerektor</p>	<p>Innenfor budsjett</p>
<p>Fagdager</p> <p>Det skal tilrettelegges for fagdager innen samisk språk og lokal kultur, så som sang, musikk, drama, kunst og duodji.</p> <p>Fagdagene skal også tilbys til andre av kommunens virksomheter, som oppvekst og helse.</p>	<p>Virksomhetsledere kulturskolen, oppvekst og helse</p> <p>Giellasiida</p>	<p>Lønnsmidler – den enkelte virksomhet.</p> <p>Innhold: 50 000</p> <p>Ansvar 435. Tospråklighetsmidlene – språkutviklingsdel</p> <p>Ansvar 437. Giellasiida/Samisk språksenter – aktivitetstilskudd</p>
<p>Prosjekter</p> <p>Prosjekter kan søkes inkludert i tospråklighetsmidlenes utviklingsdel – aktivitetsplanen.</p>	<p>Kulturskolerektor</p>	<p>Ansvar 435. Tospråklighetsmidlene - utviklingsdel</p>

4.7 Kåfjord bibliotek / Gáivuona girjerádju

Målsetting: Kåfjord bibliotek/Gáivuona girjerádju

Samisk språk og kultur skal være en synlig del av Kåfjord bibliotek/Gáivuona girjerádju sin virksomhet og tjenestetilbud.

Ansatte i biblioteket skal være godt kjent med samisk språk og kultur.

Bibliotekstjenesten i Kåfjord har tre enheter: Hovedbiblioteket som er i Olderdalen, kombinasjonsbiblioteket i Manddalen og bibliotek- og kulturbussen som kjører i kommunene Kåfjord, Nordreisa og Lyngen.

Kåfjord bibliotek/Gáivuona girjerádju har flere tiltak som har fokus på samisk språk og kultur i sin virksomhet. Tiltak som er finansiert over tospråklighetsmidlenes utviklingsdel er innkjøp av medier på samisk og om

samiske forhold, utdeling av tospråklig barnebok – også kjent som «Ole bok» og trespråklig eventyrturne. Bok- og kulturbussen benyttes til utlånsvirksomhet, men også som arena for formidling av samisk språk og kultur. I tillegg har Kåfjord bibliotek, alene eller sammen med andre, flere andre arrangement som bidrar til å synliggjøre samisk språk og kultur for barn, unge og voksne.

Kåfjord bibliotek/Gáivuona girjerádju har en samiskspråklig ansatt som også er sjåfør for bokbussen. En ansatt har delkompetanse i samisk.

Tiltak	Ansvarlig	Kostnadsoverslag
Planarbeid Samisk språk og kultur skal inngå som en naturlig del av Kåfjord bibliotek/Gáivuona girjerádju sin virksomhet. Det skal synliggjøres i bibliotekets planverk hvordan arbeide med, tilrettelegge for og synliggjøre samisk språk og kultur innenfor bibliotekets tjenestetilbud.	Kommunalsjef oppvekst Rektor	Innenfor budsjett
Prosjekter Det skal fortsatt satses på innkjøp av medier på samisk og om samiske forhold. Bibliotek og kulturbussen er et sentralt virkemiddel for formidling av samisk språk og kultur, lokalt i Kåfjord og i regionen ellers. Prosjekter søkes inkludert i tospråklighetsmidlenes utviklingsdel – 3-årig aktivitetsplan.	Biblioteksjef	Ansvar 435. Tospråklighetsmidlene - utviklingsdel

4.8 Fritidsklubb

Målsetting: Fritidsklubb

Samisk språk og kultur skal være en synlig del av fritidsklubben sin virksomhet.

Ansatte i fritidsklubben skal være godt kjent med samisk språk og kultur.

I Kåfjord er det tre fritidsklubber fordelt i Olderdalen, Birtavarre og i Manndalen. Fritidsklubbene gir tilbud til yngre barn (6-12-år) og til ungdom (13-18 år), hver med egne klubb dager og/eller tidspunkt.

Tiltak	Ansvarlig	Kostnadsestimat
Planarbeid Samisk språk og kultur skal inngå som en naturlig del av fritidsklubbens sin virksomhet. Det skal synliggjøres i fritidsklubbens planverk hvordan arbeide med, tilrettelegge for og synliggjøre samisk språk og kultur innenfor fritidsklubbens rammer.	Kommunalsjef drift/utvikling Kulturkonsulent Klubbleder	Innenfor budsjett
Samarbeid med Giellasiida Det arbeides med å inkludere Giellasiida sitt fritidstilbud for barn og unge inn i fritidsklubbens virksomhet, slik som: <ul style="list-style-type: none">• Beaiivvečivgat• Samisk språk gjennom film	Kommunalsjef drift/utvikling Kulturkonsulent Klubbleder Giellasiida	Ansvar 437 Giellasiida/Samisk språksenter – aktivitetstilskudd Tiltak: 200 000
Prosjekter Prosjekter søkes inkludert i tospråklighetsmidlenes utviklingsdel – 3-årig aktivitetsplan.	Klubbleder	Ansvar 435. Tospråklighetsmidlene - språkutviklingsdel

4.9 Annet

Samarbeid

Det er viktig å utvikle miljøer og arenaer hvor det føles naturlig å snakke samisk. Et ledd i å få dette til, er å støtte lokale foreninger og lag i bruk av samisk språk i forbindelse med aktiviteter/arrangementer.

Kommunen kan gi støtte til tiltak i regi av lokale foreninger, lag og institusjoner:

1. Til merutgifter som påløper for et lokalt tiltak eller arrangement også skal være på samisk.
2. Til tiltak som er med på å fremme forståelsen for og bruk av samisk språk i kommunen.

Språksentret skal være behjelpelig når lokale foreninger og lag trenger språklig bistand i forbindelse med arrangementer, skilting ol. (f. sak 113/96).

Lokale lag, foreninger og institusjoner er alle viktige i arbeidet med å gjøre samisk kultur kjent. Disse er med på å markere Kåfjord som en sjøsamisk kommune i regionen.

Tiltak	Ansvarlig	Kostnadsestimat
Søkbare midler - Prosjekter Støtte opp om lokale lag, foreninger og andre for bruk av samisk språk i forbindelse med aktiviteter og arrangement.	Konsulent for samisk språk	100 000 Ansvar 435. Tospråklighetsmidlene - språkutviklingsdel

Samarbeid med andre kommuner i Nord-Troms

De andre Nord-Troms kommunene inviteres til å delta på kurs og seminarer som arrangeres i regi av Kåfjord kommune. Giellasiida / Samisk språksenter tilbyr kurs og fagemner på universitet- og høyskolenivå for hele Nord-Troms, noen kurs også lokalt (K.sak 113/94).

Tiltak	Ansvarlig	Kostadsestimat
Samarbeid med andre kommuner i Nord-Troms Støtte opp om lokale lag, foreninger og andre for bruk av samisk språk i forbindelse med aktiviteter og arrangement.	Arrangører av kurs og seminarer i regi av Kåfjord kommune	Innenfor budsjett

Vedlegg:

Vurdering Overordna tospråklighetsplan 2018 – 2020

	Tiltak	Status
1.	Besvares med kommunens navneform – sentralbord	I kommunens sentralbord er det koplet til en telefonsvarer som svarer alle som ringer sentralbordet, med alle tre kommunenavn.
2.	Offentlig representasjon – kommunens representanter bruke kommunens navneform ved egenpresentasjon.	Ikke gjennomført.
3.	Rutinebeskrivelse for markering av Samenes nasjonaldag i Kåfjord kommune	Rutinebeskrivelse (2018) er utarbeidet for markering av Samenes nasjonaldag. Etablert markering på Rådhuset.
4.	Tolking – minst ett møte pr år i kommunestyre og i samepolitisk utvalg. Ellers når minst en deltaker/tilhører ber om det. Gjøres kjent ved utsending av møtedokumenter.	Har blitt gjennomført. Fom mai tolkes kommunestyremøter via interactio sin tolkeapp.
5.	Ordfører skal ønske velkommen også på samisk på kommunestyremøter.	Gjennomføres.
6.	Flagging med samisk flagg	Delvis gjennomført. I Kåfjord er det vedtatt at det skal flagges med samisk flagg ved kommunale bygninger: <ul style="list-style-type: none"> • 6. februar • 9. august (FNs internasjonale dag for verdens urfolk) • 15.august (Dagen da det samiske flagget ble godkjent i 1986) • 9.oktober (Det norske sametingets grunnleggingsdag) • Valgdager ved Sametinget • Konstituering av Sametinget hvert 4. år. I dag flagges det slik: <ul style="list-style-type: none"> • 6.februar • 29. november (Elsa Laula Renbergs fødselsdag)
7.	Skilting av kommunale bygg	Så langt en kjenner til er kommunale bygg skiltet på samisk og norsk, foruten Kåfjordhallen.

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

8.	Stedsnavn – bygde og grendenavn	Stednavnskilt (blått skilt) er satt opp i bygdene Djupvik, Nordmannvik, Olderdalen, Birtavarre, Skardalen, Manndalen og Løkvoll. Trollvik har veivisingsskilt (gult skilt) i kryss nord og sør på E6. Det er vedtatt at det primært skal skiltes der hvor det i utgangspunktet allerede er skiltet.
9.	Oppføring av Statens vegvesen – oppføring av skilt	Gjennomføres.
10.	Oversetting jfr. Samelovens § 3-2 : Regler, kunngjøringer og skjema.	Nettsidene er gjennomgått og er i hovedsak tospråklig. Prioriteringen har vært på fast tekst om kommunens enkelte virksomheter. Underliggende sider (skjemaer, retningslinjer, tilleggsinformasjon mv.) har ikke blitt prioritert i den grad. Noe er tospråklig, men det mangler en systematisk gjennomgang av hva som gjenstår av oversetting knytta opp mot lokalt utforma skjema og retningslinjer.
11.	Oversetting – Tospråklighetsplan of kommuneplanens samfunnsdel. Andre planer og pressemeldinger – etter vurdering.	Gjennomført.
12.	Svar på samisk jfr. Samelovens §3-3	Skriftlige henvendelser besvares på samisk. Muntlige henvendelser er det større utfordringer med, da mange avdelinger ikke har samiskspråklig kompetanse.
13.	Annonsering og kunngjøring jfr. Samelovens § 3-2 Norsk tekst – norskspråklige aviser Samisk tekst – samiskspråklig avis og lokalavis.	Samiskspråklig tekst: Det annonseres i Ávvir på samisk. I Fremtid i Nord annonseres det delvis også på samisk.
14.	Gratisabonnemetsordning – samiskspråklig avis Ávvir	Gjennomføres.
15.	Kommunens hjemmeside – samisk tekst Rutinebeskrivelse for oversetting	Rutinebeskrivelse for dette ble utarbeidet i 2018, og revidert i 2020. Rutinebeskrivelsen for oversetting av tekst til samisk på kommunens hjemmesider og i sosiale medier er godkjent av ledergruppa, og sendt ut til kommunale virksomheter av kommunedirektøren. Det er en utfordring å få samsvar mellom norsk og samisk nettside (fast tekst), noe som fører til at det kan være ulik informasjon på norsk og samisk nettside.

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

		Det må fortsatt arbeides med å få sidene med undersider fullstendig tospråklig.
16.	<p>Kompetanseheving i samisk språk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legges i årshjulet hos ulike avdelinger • Samisk språk og kultur som tema på ett møte i utvida ledergruppe. • Samisk språk og kultur som tema i kommunale avdelinger • Ett årlig kurs/møte i samisk kultur og samfunnsutvikling for alle ansatte med ledelsesansvar. 	Ikke gjennomført.
17.	<ul style="list-style-type: none"> • Permisjon med lønn – kommunalt ansatte. • Utarbeiding av språkplan for oppfølging av ansatte 	<p>Kommunalt ansatte har mulighet å søke permisjon med lønn for å delta på ulike språkkurs/utdanninger. Det varierer år for år om antall som søker og hvilke virksomheter/avdelinger de arbeider i. Permisjon innvilges, men en kan også oppleve at ansatte ikke får permisjon pga at drifta i den enkelte virksomhet går foran. En utfordring er språklig oppfølging etter endt kurs eller endt kursrekke. Det kan føre til at den språklige utviklinga stopper opp, eller går tilbake.</p> <p>Ikke gjennomført.</p>
18.	<p>Helse- og omsorgstjenester:</p> <p>Utarbeide plan for hvordan oppnå tilrettelagt og likeverdig tjenestetilbud for samiske brukere. Omfatte språk- og lokal kulturforståelse, strategi for rekruttering og bruk av tolk/fjerntolk</p>	<p>Har igangsatt prosjekt "Helse- og omsorgstjenester til den samiske befolkningen".</p> <p>Ny helse- og omsorgsplan er under utarbeiding.</p>
19.	<p>Rett til å bruke samisk språk i møte med helse- og omsorgstjenesten. Må informeres om, også muntlig, ved oppstart av tjeneste.</p>	Ikke gjennomført.
20.	<p>Samiskspråklige aviser og annet lesestoff på samisk skal finnes på kommunens institusjoner.</p>	Gjennomføres.
21.	<p>Jevnlig bruk av samisk på arrangement. Tolkes ved behov.</p>	<p>Samisk språk synliggjøres ikke på alle arrangement som arrangeres i regi av Kåfjord kommune.</p>

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVVRA

22.	Informasjon gis til barnefamilier om to- og flerspråklighet allerede før barna er født. Informeres om retten til og muligheten for å lære å utvikle samisk språk hos barn.	Informasjon om to- og flerspråklighet gis på helsestasjonen.
23.	Barnehagene: Utarbeide en plan for hvordan arbeide med, utvikle og formidle samisk språk og kultur i de kommunale barnehagene. Planen skal omfatte målsetting og konkretisering av disse, språk- og lokal kulturkompetanse blant ansatte og ledere, strategi for rekruttering av samiskspråklig personell.	<p>Er utarbeidet en "Samisk språkplan for barnehage og grunnskole, og overgangen mellom disse – med forslag til strategi og tiltak, fremdrift og økonomi".</p> <p>Planen ble vedtatt i HOO sak- 27/19: Samisk språkplan for barnehage og grunnskole, og overgangen mellom disse, vedtas som forelagt. HOO vedtar at planen skal sendes ut på høring før behandling i kommunestyret 4. september 2019. Når endelig vedtak foreligger ønsker HOO at administrasjon utarbeider en tidsplan for gjennomføring av forelagte plan. HOO ber om at planen videreutvikles til å bli en langsiktig plan i forbindelse med at kommunens overordnet tospråklighetsplan evalueres i 2020.</p> <p>K.sak 39/19, 04.09.2019: Saken utsettes. Må få utredet de økonomiske konsekvenser ved å vedta planen, og det må også komme fram et forslag til prioritering på tiltakene.</p> <p>HOO sak 19/20, møte 28.05.2020: Samisk språkplan for barnehager og skoler og overgangen mellom disse vedtas slik den nå foreligger. Språkplanen endres dersom det er behov for dette når pågående evaluering av samisk i Kåfjord er ferdig.</p> <p>Planen er ikke igangsatt i organisasjonen.</p>
24.	Tilrettelegge for at foreldre som ønsker et bredere tilbud i samisk språk i de norske barnehageavdelingene enn det som gis i dag, skal få tilbud om det.	Ikke gjennomført.
25.	Arbeides for å oppjustere Riebangárdi fra å være en samiskspråklig barnehageavdeling til å bli en samisk barnehage.	Politisk vedtatt - K.sak 27/19, i møte 24.06.2019: Fossen barnehage blir en samisk barnehage (...). Det utarbeides en kompetanseplan for å sikre og rekruttere personell med samisk språk og kulturkompetanse. Dette for å oppnå målene i rammeplanen for barnehagen. (...)
26.	Foreldre skal få informasjon om muligheten for et samiskspråklig barnehagetilbud i Kåfjord. Dette gjøres kjent på helsestasjonen og ved valg av barnehage.	Informasjonsbrosjyre ble utarbeidet i 2018, i samarbeid med oppvekst.

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

27.	Foreldre skal gjøres kjent med retten til samiskopplæring i grunnskolen allerede når barna er i sitt siste barnehageår, og i god tid før innskriving i grunnskolen.	Informasjonsbrosjyre ble utarbeidet i 2018, i samarbeid med oppvekst.
28.	Grunnskolen: Utarbeide en plan for hvordan arbeide med og utvikle samisk språk og kultur i kåfjordskolen. Planen skal også omfatte språk- og lokal kulturkompetanse blant ansatte og ledere og strategi for rekruttering av samiskspråklige personell.	Er utarbeidet en "Samisk språkplan for barnehage og grunnskole, og overgangen mellom disse – med forslag til strategi og tiltak, fremdrift og økonomi". Planen ble vedtatt i HOO sak- 27/19: Samisk språkplan for barnehage og grunnskole, og overgangen mellom disse, vedtas som forelagt. HOO vedtar at planen skal sendes ut på høring før behandling i kommunestyret 4. september 2019. Når endelig vedtak foreligger ønsker HOO at administrasjon utarbeider en tidsplan for gjennomføring av forelagte plan. HOO ber om at planen videreutvikles til å bli en langsiktig plan i forbindelse med at kommunens overordnet tospråklighetsplan evalueres i 2020. K.sak 39/19, 04.09.2019: Saken utsettes. Må få utredet de økonomiske konsekvenser ved å vedta planen, og det må også komme fram et forslag til prioritering på tiltakene. HOO sak 19/20, møte 28.05.2020: Samisk språkplan for barnehager og skoler og overgangen mellom disse vedtas slik den nå foreligger. Språkplanen endres dersom det er behov for dette når pågående evaluering av samisk i Kåfjord er ferdig. Planen er ikke igangsatt i organisasjonen.
29.	Det påbegynnes et arbeid med det formål å etablere en sterk språkbadsmodell i 2.språksundervisningen i grunnskolen.	Ikke gjennomført.
30.	Foreldre skal gjøres kjent med retten til samiskopplæring i den videregående skole.	Nord-Troms videregående skole informerer om dette på sitt informasjonsmøte med 10.klasse.
31.	Overgangen barnehage – grunnskole Utarbeide en plan for hvordan sikre en god overgang mellom barnehage og grunnskole	Er utarbeidet en "Samisk språkplan for barnehage og grunnskole, og overgangen mellom disse – med forslag til strategi og tiltak, fremdrift og økonomi". Planen ble vedtatt i HOO sak- 27/19: Samisk språkplan for barnehage og grunnskole, og overgangen mellom disse, vedtas som forelagt. HOO vedtar at planen skal sendes ut på høring før behandling i kommunestyret 4. september

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

		<p>2019. Når endelig vedtak foreligger ønsker HOO at administrasjon utarbeider en tidsplan for gjennomføring av forelagte plan. HOO ber om at planen videreutvikles til å bli en langsiktig plan i forbindelse med at kommunens overordnet tospråklighetsplan evalueres i 2020.</p> <p>K.sak 39/19, 04.09.2019: Saken utsettes. Må få utredet de økonomiske konsekvenser ved å vedta planen, og det må også komme fram et forslag til prioritering på tiltakene.</p> <p>HOO sak 19/20, møte 28.05.2020: Samisk språkplan for barnehager og skoler og overgangen mellom disse vedtas slik den nå foreligger. Språkplanen endres dersom det er behov for dette når pågående evaluering av samisk i Kåfjord er ferdig.</p> <p>Planen er ikke igangsatt i organisasjonen.</p>
32.	<p>Skolefritidsordningen</p> <p>Det skal arbeides for at samisk språk og kultur synliggjøres og at det tilrettelegges for bruk av samisk språk også i skolefritidsordningen.</p>	Ikke gjennomført.
33.	<p>Kulturskolen:</p> <p>Utarbeide tiltak for hvordan arbeide med og synliggjøre samisk språk og kultur innenfor kulturskolens tjenestetilbud.</p>	<p>Kulturskolen forsøker å synliggjøre samisk språk og kultur gjennom våre tilbud ved å benytte samiske sanger i musikkbarnehage, i musikkundervisning og gjennom arbeid med samiske kunstnere i visuelle kunsthøgskolen. I tillegg er kulturskolen tilknyttet Giellasiida i forbindelse med teaterundervisning og andre arrangementer, der språket er en viktig del av samarbeidet.</p>
34.	<p>Bibliotek:</p> <p>Kjøpe inn medier på samisk og om samiske forhold.</p>	<p>Det kjøpes inn medier på samisk og om samiske forhold. Kostnadene til dette dekkes over tospråklighetsmidlenes utviklingsdel.</p>
35.	<p>Ungdomskubbene:</p> <p>Det skal arbeides for at samisk språk og kultur synliggjøres og at det tilrettelegges for bruk av samisk språk også i ungdomskubbene.</p>	Ikke gjennomført.
36.	<p>Annet:</p> <p>Samisk språk skal synliggjøres i alle kommunens arrangement.</p>	<p>På de fleste kommunale arrangement synliggjøres samisk språk gjennom eks. kunngjøring, program og konferansier også på samisk.</p>

HELHETLIG PLAN FOR SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KÅFJORD KOMMUNE
GÁIVUONA SUOHKANA OLLISLAŠ PLÁNA SÁMI GIELA JA KULTUVRRA

37.	Støtte opp om lokale lag og foreninger til bruk av samisk språk i forbindelse med aktiviteter/arrangementer.	Det avsettes midler som lag, foreninger og andre kan søke til gjennomføring av tiltak også oversetting av tekst. Det kan i tillegg gis praktisk språkhjelp, oversetting m.m.
38.	Nord-Troms kommunene skal inviteres til å delta på kurs og seminarer i kommunal regi.	Kurs og seminarer annonseres på kommunens nettsider, FB-sider og gjennom kunngjøring i aviser. Nord-Troms kommunene inviteres ikke spesielt til kurs og seminarer i kommunal regi.

[Evaluering av samisk språk i Kåfjord. Visjona as, 2020](#)

[Brukerundersøkelser, Visjona as, 2020](#)

[Sáme giela árvvoštallan Gáivuonas, Visjona as 2020](#)

[Geavaheaddjiguorahallamat, Visjona as 2020](#)